

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Samuel Gatěk

**Viktor Orbán a maďarská menšina na Ukrajině: politizace či
sekuritizace?**

Bakalářská práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem předloženou písemnou práci na téma *Viktor Orbán a maďarská menšina na Ukrajině: politizace či sekuritizace?* vypracoval samostatně a za použití zdrojů literatury v ní uvedených.

V Olomouci, 9.12. 2024

.....
Samuel Gatěk

Na tomto místě bych rád poděkoval především svému vedoucímu práce Mgr. Hynkovi Melicharovi, Ph.D., za trpělivé vedení, vstřícnost a podněty, které mi při mé práci poskytl.

Obsah

Úvod	5
1. Teorie tzv, kodaňské školy	8
1.1 Společenský sektor a kategorizace hrozeb.....	11
1.2 Teorie společenské bezpečnosti	13
1.3 Dilema společenské bezpečnosti	14
1.4 Kritika teorií.....	15
2. Případ maďarské menšiny na Ukrajině před rokem 2022	18
2.1 Situace po Ruské invazi v roce 2022.....	29
Závěr	42
Seznam literatury.....	46

Úvod

V této práci se zaměřuji na analýzu politických a bezpečnostních aspektů maďarské menšiny na Ukrajině, přičemž výzkum pokrývá období od druhého zvolení Viktora Orbána premiérem Maďarska v roce 2010. Toto období přineslo zásadní změny v maďarské politice, včetně změn týkajících se maďarské menšiny na Ukrajině. Na počátku těchto změn byla novelizace maďarské ústavy, která doplnila i část týkající se ochrany práv všech Maďarů, včetně těch žijících v zahraničí. S tímto přišla také změna maďarské politiky k ochraně své menšiny v zahraničí, což znamenalo nové implementace pomoci a ochrany této menšiny. Jednou z prvních takových implementací byla možnost získat maďarské občanství, což vyvolalo značnou pozornost a obavy mezi státy, ve kterých žije početná maďarská menšina, včetně Ukrajiny.

Tímto se postupně začaly vztahy mezi Maďarskem a Ukrajinou horšit a tento trend v dalších letech pokračoval. Mezi významné milníky zhoršení vztahů patří schválení ukrajinského jazykového zákona omezujícího výuku v maďarštině v roce 2017. Další eskalací způsobila invaze Ruska na Ukrajinu v roce 2022, která významně ovlivnila celý region a zasáhla do celosvětových politických a ekonomických vztahů. Jednotlivé státy Evropy zaujaly rozdílné postoje a politiku vůči Ruské federaci. Tyto postoje a politika začaly následně ovlivňovat i postavení národnostních menšin. Proto se znovu objevil diskurz k problematice maďarské menšiny žijící v Zakarpatí na Ukrajině. Politika maďarské vlády vůči Ruské federaci vedla mimo jiné ke zhoršení vztahů mezi Maďarskem a Ukrajinou, ale také k narůstajícímu napětí uvnitř maďarské komunity na Ukrajině.

Je důležité zdůraznit, že maďarská menšina na Ukrajině má výraznou podporu Maďarska, především skrze maďarskou vládní stranu Fidesz, která se jeví jako klíčový aktér této podpory, což může dále přispět k eskalaci situace. Podpora maďarské menšiny zahrnuje například možnost získání maďarského pasu a občanství, stejně jako různé ekonomické příspěvky poskytované prostřednictvím různých organizací a jednotlivých ministerstev specializujících se na tuto problematiku. Mezi příčiny napětí v otázce maďarské menšiny patří narušení vztahů mezi Maďarskem a Ukrajinou zahrnující ekonomické a sociální potíže, kterým maďarská menšina na Ukrajině čelí. K hlubšímu pochopení toho, jak se tento konflikt stává bezpečnostní prioritou a jaké následky to může mít pro region Zakarpatí, maďarskou menšinu i mezinárodní vztahy, použiji teorii tzv

Kodaňské školy, která je jedním z nejvlivnějších přístupů ke studiu bezpečnosti, dále sektor společenské bezpečnosti a s ní spojené dilema společenské bezpečnosti.

V této práci si kladu výzkumnou otázku: „*Je možné vnímat prohlášení Viktora Orbána o situaci maďarské menšiny na Ukrajině, především po jeho druhém zvolení na post premiéra, jako proces sekuritizace, nebo politizace?*“ Tato otázka vychází z teoretického rámce sekuritizace, který vytvořili autoři Barry Buzan, Ole Weaver a Jaap de Wilde ve své knize **Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu** (2005). Tento rámec umožňuje pochopit, jak jsou určité jevy, skupiny nebo témata transformovány na otázky bezpečnosti, aniž by nutně představovaly objektivní hrozbu. Důležitým aspektem tohoto procesu je, že aktéři sekuritizace (často státy) úspěšně prezentují určitý problém jako bezpečnostní hrozbu, čímž si ospravedlňují mimořádné kroky, které jsou za normálních okolností nepřípustné.

Tato práce, vedená ústřední výzkumnou otázkou, se zaměřuje na analýzu řečových aktů s cílem zjistit, zda se jedná o sekuritizaci či politizaci maďarské menšiny na Ukrajině od druhého zvolení Viktora Orbána premiérem až po současnost. Také se snaží odhalit, jak vnější geopolitické faktory, zejména maďarské politické kroky pod Orbánovým vedením, ovlivnily tento proces, čímž utvářely diskurz a politiku kolem maďarské menšiny. Teoretický základ tohoto zkoumání je ukotven v teorii sekuritizace Kodaňské školy, která předpokládá, že sekuritizace je řečový akt, jehož prostřednictvím jsou problémy rámovány a vnímány jako obavy o bezpečnost. Tato perspektiva posouvá těžiště od objektivního hodnocení hrozeb k subjektivním procesům, jejichž prostřednictvím jsou hrozby konstruovány a vnímány, a nabízí robustní rámec pro analýzu sekuritizace maďarské menšiny na Ukrajině.

Moje studie je strukturována do dvou základních částí: teoretické a empirické. V teoretické části se věnuji výkladu konceptu sekuritizace, jak je definován v rámci teoretického rámce knihy **Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu**. Tento koncept důkladně rozeberu s důrazem na jeho aplikaci ve společenském kontextu, aby bylo jasné, jakým způsobem jej budu používat pro analýzu situace maďarské menšiny na Ukrajině. Následně se budu věnovat výkladu sektoru společenské bezpečnosti, jak je uvedena v knize **Identita, migrace a nová bezpečnostní agenda v Evropě** od autorů Ole Waever, Barry Buzan, Morten Kelstrup a Lemaitre Pierre. Tato teorie umožňuje pochopit, jak se národní identita může stát existenční hrozbou, když jsou cíleně ovlivněny kulturní či jazykové prvky, což odpovídá situaci v Zakarpatské oblasti, kde probíhá politická a kulturní polarizace mezi Maďarskem a Ukrajinou. Uvedené dvě teorie budou aplikovány

na tuto případovou studii a jednotlivé v ní zmiňované řečové akty a ty tak budou analyzovány prostřednictvím těchto teoretických rámců.

V empirické části se tato studie rozděluje do dvou částí. První část přináší přehled nedávné historie vzájemných vztahů mezi Maďarskem a Ukrajinou po druhém zvolení Viktora Orbána na post premiéra a po anexi Krymu Ruskem a jak tyto události ovlivnily maďarskou menšinu v Zakarpatské oblasti. Zde se zaměřuji na klíčové momenty a zlomové body, které formují současný kontext vzájemných vztahů. Druhá část empirické části pak přechází k specifické analýze řečových aktů, které maďarská vláda, a především Viktor Orbán, směřovali jakožto sekuritizující aktéři vůči maďarské menšině na Ukrajině.

Data pro tuto analýzu čerpám z různých zdrojů. První skupinu představují zdroje z online mediálních platforem maďarských a ukrajinských médií, včetně regionálních médií v Zakarpatí. Druhou skupinu tvoří akademické články, které se věnují této problematice. V odborných žurnálech tato problematika není příliš zpracována. To je také jeden z důvodů, který mě vedl k napsání této práce. Mým cílem je nejen popsat současné interakce mezi Maďarskem a jeho menšinou na Ukrajině, ale také poskytnout hlubší pochopení mechanismů sekuritizace a jejich důsledků pro maďarskou menšinu v kontextu širších geopolitických událostí. Tento přístup mi umožňuje nejen interpretovat, ale i kriticky hodnotit role a strategie zúčastněných aktérů ve vytváření bezpečnostního diskurzu kolem maďarské menšiny na Ukrajině.

Tato analýza si klade za cíl objasnit, jak jsou práva a postavení maďarské menšiny konstruována jako bezpečnostní otázka, a zkoumá souhru mezi jazykem, vnímáním a jednáním v oblasti mezinárodních vztahů a národní politiky nebo zda jsou tyto akty pouze součástí politizace. Ponořením se do této složité dynamiky si práce klade za cíl přispět k hlubšímu pochopení procesu sekuritizace a jeho důsledků pro práva menšin, národní integritu a mezinárodní diplomacii a nabídnout vhled do širšího narativu sekuritizace ve světě, který je stále více definován komplexními, propletené bezpečnostní obavy.

1. Teorie tzv, kodaňské školy

V úvodu této práce předkládám analytický rámec, který využívám jako základ pro zkoumání případové studie. Teoretická část práce čerpá z bezpečnostní teorie kodaňské školy, přičemž se zaměřuje především na koncept sekuritizace a na Teorii společenské bezpečnosti spolu s Dilematem společenské bezpečnosti. Nejprve představím teoretické základy kodaňské školy a následně rozvedu další klíčové koncepty. Kodaňská škola, jak je popsána v knize *Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu*, nabízí rozšířený přístup k analýze bezpečnosti, který přesahuje tradiční vojenské chápání a zahrnuje širší pojetí zahrnující společenský, ekonomický a politický rozměr (Buzan, Waever, & de Wilde, 2005, s. 9–10).

Klíčovým prvkem této analýzy je proces sekuritizace, který definuje situace, kdy se určitý problém konstruuje jako existenční hrozba pro referenční objekt, což vyžaduje naléhavá opatření mimo rámec běžné politiky (Buzan, Waever, & de Wilde, 2005, s. 21–22). Důraz, který škola klade na společenský sektor, zdůrazňuje, že identita a komunitní existence mohou být klíčovými body, kolem nichž se točí obavy o bezpečnost (Buzan et al., 2005, s. 119-120). Toto zaměření je obzvláště důležité ve světě, kde netradiční hrozby, jako je migrace, kulturní rozměňňování a eroze identity, představují významné výzvy pro soudržnost a přežití komunit a společnosti (Buzan et al., 2005, s. 122-123). V tomto rozšířeném bezpečnostním rámci je rozhodující interakce mezi aktéry a publikem v procesu sekuritizace. Aktéři artikulují hrozby pro bezpečnost, zatímco publikum toto zobrazení přijímá a propůjčuje danému problému status „*bezpečnosti*“ (Buzan et al., 2005, s. 43). Tato dynamika podtrhuje subjektivní povahu bezpečnosti, kdy vnímání a uznání hrozeb je stejně zásadní jako jejich objektivní realita (Buzan et al., s. 34-35). Kromě toho se Kodaňská škola zabývá regionálními důsledky bezpečnosti a tvrdí, že bezpečnostní problémy často rezonují v regionálním kontextu a vytvářejí bezpečnostní komplexy, kde vzájemně propojené bezpečnostní otázky ovlivňují jednání a politiku států v určitém regionu. Toto regionální zaměření je zásadní pro pochopení toho, jak mohou mít lokální bezpečnostní problémy širší důsledky, které ovlivňují regionální stabilitu a mezinárodní vztahy (Buzan et al., 2005, s. 45-48).

Analytické roviny jsou zde interpretovány jako entity fungující v různých prostorových měřítkách, a to od malých po velké, což nám umožňuje dále rozvíjet teoretické rámce. Nyní vysvětlím tyto koncepty analytických úrovní, které jsou v textu pravidelně zmiňovány. Je důležité objasnit, jaký význam těmto termínům přikládají autoři

výše zmiňované knihy. Podle nich jsou analytické úrovně pojaty jako objekty studia, jež jsou kategorizovány, jak jsem již řekl, podle různých prostorových velikostí, od nejmenších až po ty největší. Tyto úrovně umožňují identifikovat výsledky bezpečnostních událostí a poskytují základ pro teoretické interpretace. Nicméně, nejedná se o samostatné zdroje teoretických vysvětlení, ale spíše o označení pro sféry, v nichž se zkoumané jevy vyskytují (Buzan et al., 2005, s. 14-16). V rámci teorie mezinárodních vztahů jsou obvykle rozlišovány tyto úrovně:

1. Mezinárodní systém, který se vztahuje k celé planetě,
2. Mezinárodní subsystémy, což jsou skupiny jednotek v rámci globálního systému s charakteristickými vlastnostmi nebo zvláštními interakcemi, jež je odlišují. Pokud jsou tyto skupiny teritoriálně sjednocené, mluvíme o regionech, v opačném případě jsou považovány za subsystémy,
3. Jednotky představují různé aktéry, které mohou zahrnovat podskupiny, organizace, komunity a jednotlivce. Tyto jednotky musí mít dostatečnou míru autonomie a identit, aby bylo možné je odlišit od ostatních a zároveň se pohybovat na vyšších úrovních, například státy, národy nebo nadnárodní korporace,
4. Podjednotky jsou organizované skupiny jednotlivců schopné ovlivňovat rozhodování a chování v rámci své jednotky, jako jsou například byrokratické struktury nebo lobby skupiny,
5. Jednotlivci tvoří základní stavební kameny všech ostatních úrovní (Buzan et al., 2005, s. 16-17).

Po popisu dělení jednotek rozvedu, kterými jednotkami se budu zabývat ve své práci. Provádím analýzu více jednotek, které se nachází na různých úrovních. Jednou z jednotek na prvním místě je maďarský stát reprezentovaný především Viktorom Orbánem a jeho vládou a Ukrajina, ale také konkrétní regiony jako Zakarpatská oblast. K této jednotce také pojímám maďarskou menšinu na Ukrajině. Na úrovni podjednotek se soustředím na různé skupiny a instituce maďarské menšiny na Ukrajině operující v Zakarpatské oblasti a které se podílejí na procesu sekuritizace. Mezi ně patří například regionální strana maďarské menšiny, neziskové organizace, které mají napojení na vládní představitele maďarské strany Fidesz a některé komunitní skupiny právě napojeny na tyto skupiny a strany. Tyto organizace budu později zmiňovat v další části práce, ve které budou součástí řečových aktů. Následně také analyzuji propojení s mezinárodními subsystémy, kde se zaměřím na vztahy mezi Ukrajinou a Maďarskem v kontextu mezinárodních vztahů. To je vliv EU, NATO, Ruska.

Autoři publikace se detailně věnují mezinárodním bezpečnostním segmentům, opírajíce se o svou dříve vyvinutou teorii bezpečnostních komplexů. Tato teorie se zakládá na domněnce, že mezinárodní bezpečnost se vymezuje skrze relativní (vztahové) termíny. V rámci ní autoři představují tezi, že na úrovni entit je vojenská a politická bezpečnost klíčová pro některé středně velké skupiny, s nejvyšší důležitostí pro regionální seskupení. Mezinárodní bezpečnost tak představuje předmět vzájemných interakcí společenských entit, které jsou motivovány bezpečnostními riziky a zranitelnostmi. O izolované jednotce, jako je například Francie, nelze bez širšího kontextu učinit hlubší závěry o bezpečnosti. Autoři popisují standardní model vzájemné bezpečnostní závislosti ve fragmentovaném a anarchickém mezinárodním systému, kde jsou všechny státy součástí regionálně specifikovaných „shluků“, označovaných jako bezpečnostní komplexy (Buzan et al., 2005, s. 20-23).

V publikaci je rozčleňování oblastí společenských věd a dalších disciplín odvozeno především z preferencí myšlenek založených na sektorech (Buzan et al., 2005, s. 17-18). Specifické typy vzájemných vztahů jsou středobodem při analýze různých sektorů. Stručně představím hlavní sektory a popíši, co jednotlivé sektory obnáší:

1. Vojenský sektor:

Vojenský sektor obnáší interakce založené na vynucování. Zabývá se tedy dynamikou agresivního a obranného chování.

2. Politický sektor:

Politický sektor se zaměřuje na vztahy mezi vládci a řízenými. Analyzuje vztahy mezi autoritami a občany, zahrnující mocenské struktury a legitimitu.

3. Ekonomický sektor:

Ekonomický sektor je charakterizován obchodními a finančními interakcemi. Definuje se skrze vztahy obchodní, produkční a finanční.

4. Společenský (Sociální) sektor:

Společenský sektor se věnuje otázkám kolektivní identity. Zaměřuje se na vztahy, které tvoří tuto kolektivní identitu

5. Environmentální sektor:

Environmentální sektor pojednává o interakcích mezi lidstvem a biosférou Země (Buzan et al., 2005, s. 32-33).

Výklad sektorových funkcí v kontextu analýzy bezpečnosti vychází z práce Barryho Buzana, který pojímá vojenskou bezpečnost jako vzájemné působení obranných a útočných schopností států a jejich vnímání záměrů ostatních (Buzan et al., 2005, s. 61-

62). Organizační stabilita, systémy vládnutí a ideologie jsou základy politické bezpečnosti. Ekonomická bezpečnost se týká přístupu ke zdrojům a trhům. Udržitelnost kultury, jazyka a identity je klíčová ve společenském sektoru, zatímco environmentální bezpečnost zahrnuje ochranu biosféry (Buzan et al., 2005, s. 123). Buzanova perspektiva bezpečnosti je v knize rozšířena, aby se upozornilo na fakt, že stát nemusí být vždy hlavním referenčním bodem. Sektory usnadňují analýzu tím, že redukují složitost interakcí. Vojenský stratég se soustředí na schopnosti, zatímco sociální analytik sleduje identitu a kulturu. Sektorová analýza musí být zakončena jejich syntézou pro úplné pochopení (Buzan et al., 2005, s. 50-57).

Autoři dále rozvíjejí myšlenky z klasické teorie bezpečnostních komplexů, ale neprovádějí analýzu všech sektorů ve vztahu ke zkoumanému tématu (Buzan et al., 2005, s. 58). Zmíněna je také důležitost regionálního přístupu v současném výzkumu, podtrhující význam regionálních vztahů v mezinárodním kontextu po studené válce (Buzan et al., 2005, s. 18-19). V dalších částech se již budu zabývat sektorem, ve kterém se v této práci budu pohybovat.

1.1 Společenský sektor a kategorizace hrozeb

Společenský sektor je jedním z klíčových pilířů širšího konceptu bezpečnosti, který tradičně zahrnuje především politickou a vojenskou oblast. Zaměřuje se na ochranu stability a kontinuity identit různých společenských skupin. Podle Buzana, Waevera a de Wilda (2005) je ústředním prvkem společenské bezpečnosti otázka identity, zahrnující jednotlivce i celé komunity, s nimiž se lidé ztotožňují (s. 76). Společenská bezpečnost chrání identitu před hrozbami, které by mohly narušit jejich existenci. Na rozdíl od politické bezpečnosti, která řeší stabilitu států a politických systémů, společenská bezpečnost se zaměřuje na kolektivní identity skupin, které často překračují státní hranice. Příkladem mohou být Kurdové, jejichž identita není úzce spjata s konkrétním státem (Buzan et al., 2005, s. 76). Zatímco stát je definován svým územím a formálním členstvím, společenské identity jsou proměnlivější a mohou ztrácet svou prostorovou dimenzi. Identita je utvářena představami a zvyklostmi, které jednotlivce spojují se skupinou, aniž by se nezbytně překrývala s politickými organizacemi (Buzan et al., 2005, s. 77).

Interakce mezi menšinami a většinovou společností je klíčovým faktorem stability kolektivní identity. Adaptace menšinové identity v novém kontextu může vést k vytvoření hybridních forem, aniž by nutně docházelo k asimilaci (Buzan et al., 2005, s. 79). Mediální diskurz a sekuritizační procesy pak výrazně ovlivňují vnímání hrozeb, protože média mohou polarizovat společnosti a přispívat k prosazování sekuritizačních opatření (Buzan et al., 2005, s. 143). V různých regionech se koncept společenské bezpečnosti liší podle kulturního a historického kontextu. Například v konfliktních oblastech nebo při migračních vlnách dochází k napětí mezi etnickými nebo náboženskými skupinami. Vliv geopolitických událostí, jako je anexe Krymu či invaze na Ukrajinu, ukazuje, jak zásadní roli může identita hrát v bezpečnostních otázkách. Tyto události ovlivňují především příhraniční oblasti, kde jsou menšiny citlivé na vnější vlivy (Buzan et al., s. 155–156).

Hrozby pro společenskou bezpečnost zahrnují proměny, které se objevují v průběhu času nebo které ohrožují stabilitu, nebo které zpochybňují skupinovou identitu. Hodně z toho zahrnuje nevyhnutelnosti, které vycházejí z exogenních sil a stávají se hrozbami založenými na konzervatismu identity, přičemž konzervatismus identity vede k obavám, že „*už nebudeme tím, kým jsme byli*“ (Buzan et al., 2005, s. 33). Například horizontální soupeření vzniká mezi skupinami, která si mezi sebou navzájem konkurují v rámci státu a menšinovými skupinami, které se obávají, že ztratí svou identitu, nebo se přizpůsobí vůči dominantní kultuře. Například quebecané v Kanadě se obávají ztráty své francouzské identity pod vlivem anglofonní kultury (Buzan et al., 2005, s. 80). Vertikální soupeření zahrnuje konflikty mezi různými úrovněmi vlády a institucí, například v rámci evropské integrace, kde regionální autonomie často stojí v napětí s nadnárodními strukturami (Buzan et al., 2005, s. 80). Další obavy o udržení kulturních hranic přichází s migrací a demografickými posuny během válečných konfliktů. Napětí mezi menšinami a většinami, stejně jako soupeření mezi regionálními a centrálními autoritami, jsou zásadní součástí dynamiky společenské bezpečnosti.

Maďarská menšina na Ukrajině, v zakarpatské oblasti, čelí významným výzvám, které se znovu více projeví po ruské invazi. Tato komunita je vystavena nejen teoretickým, ale i reálným hrozbám, které ovlivňují její postavení a identitu. Sekuritizace maďarské menšiny je ovlivněna politickými zájmy, mediálním pokrytím i vnitřní dynamikou vztahů mezi skupinami. Reakce na vnímané hrozby, které můžeme vidět v médiích v rámci vyjádření maďarských politiků, se mohou pohybovat od posílení autonomie až po integraci do většinové společnosti (Buzan et al., 2005, s. 143).

1.2 Teorie společenské bezpečnosti

Teorie společenské bezpečnosti, jak ji představuje především Ole Waever a také Barry Buzan, je klíčovým prvkem širšího konceptu bezpečnostních studií, který překračuje tradiční vojenské a politické rámce. Tento přístup, rozvíjený především v rámci kodaňské školy, zdůrazňuje význam společenského sektoru a jeho roli při ochraně kolektivní identity před vnímanými hrozbami. Identita je zde chápána jako základní prvek, který definuje nejen jednotlivce, ale také komunity, skupiny a národy. Stabilita a kontinuita těchto identit jsou zásadní pro zachování sociální soudržnosti a bezpečnosti (Waever, 1993, s. 119–120).

Kolektivní identita zahrnuje kulturní, jazykové, náboženské nebo historické prvky, které spojují členy určité skupiny. Ohrožení této identity, například v důsledku legislativních změn, migračních tlaků nebo geopolitických událostí, může spustit proces sekuritizace. Jak jsem již uváděl, sekuritizace znamená, že určitá problematika je prezentována jako existenční hrozba, což ospravedlňuje mimořádná opatření k její ochraně (Waever, 1993, s. 121–123). V rámci maďarské menšiny bychom mohli tento proces aplikovat v případech, jako je ochrana maďarské menšiny na Ukrajině. Zatímco tato menšina usiluje o uchování svého jazyka, kultury a tradic, ukrajinský stát vyvíjí tlak na jejich integraci do širšího národního rámce. Konflikt mezi asimilací a zachováním identity zde přesně ilustruje teoretické principy společenské bezpečnosti (Waever, 1993, s. 130–131).

Sekuritizační proces je zprostředkován aktéry, kteří prezentují určité hrozby jako existenční a mobilizují veřejnost nebo instituce k jejich řešení. Klíčovou roli zde hrají státy, politické elity a média. V případě maďarské menšiny na Ukrajině maďarské politické elity často používají bezpečnostní rétoriku, aby upozornily na potřebu ochrany této menšiny. Tato ochrana zahrnuje finanční podporu a politická prohlášení, která mohou být ukrajinskou stranou vnímána jako vměšování do jejích vnitřních záležitostí (Waever, 1993, s. 135–136). Hrozby jsou však subjektivní a jejich vnímání se liší. Co jedna skupina vnímá jako existenční ohrožení, může jiná interpretovat jako běžnou součást společenského vývoje (Waever, 1993, s. 140). V rámci případu maďarské menšiny na Ukrajině budou tyto kroky rozebrány v části zabývající se řečovými akty ze strany maďarské vlády a v rámci toho také reakce Ukrajiny a samotné maďarské menšiny v zakarpatské oblasti.

1.3 Dilema společenské bezpečnosti

Dilema společenské bezpečnosti (Societal security dilemma) popisuje a představuje koncept, který je zásadní pro pochopení dynamiky konfliktů v multietnických nebo multikulturních společnostech. Tento pojem popisuje situace, kdy snaha jedné skupiny o ochranu a udržení své identity je vnímána jinými skupinami nebo státem jako potenciální hrozba (Waever, 1993, s. 120–125). Dilema společenské bezpečnosti tak vzniká, když určité etnické, náboženské nebo kulturní skupiny usilují o ochranu své kulturní a jazykové identity a ostatní skupiny nebo stát mohou vnímat tato opatření jako hrozbu, což vede k narůstajícímu napětí a eskalaci konfliktů. Stává se tak klíčovým nástrojem pro analýzu případů, kdy kulturní a náboženské identity překračují hranice států nebo se dostávají do konfliktu s národními identitami. Paul Roe (2002) tento koncept rozšiřuje tvrzením, že klíčovou příčinou tohoto dilematu je „klamné vnímání“ (illusory incompatibility). Skupiny často mylně interpretují záměry druhých, což vede k nesprávnému přesvědčení, že ochrana identity jedné skupiny ohrožuje identitu druhé. Tato situace, která by jinak mohla být řešitelná, se tak stává zdrojem konfliktu kvůli nedostatečné komunikaci a hluboko zakořeněným obavám (Roe, 2002, s. 62).

Jak je uvedeno v článku „*The Societal Security Dilemma*“ na Columbia University v rámci výzkumu kodaňské školy, který napsal Paul Roe, tak dilema společenské bezpečnosti zdůrazňuje problém, kdy může nastat, když „*akce jedné společnosti, směřující k posílení její společenské bezpečnosti (posílení vlastní identity), vyvolají reakci druhé společnosti, která nakonec sníží společenskou bezpečnost první společnosti (oslabí její identitu)*“. Posilování vlastní identity tedy může také zahrnovat oslabování identity druhé (Roe, n.d.). Tento konflikt nastává zejména v regionech s historickými etnickými a kulturními napětími, kde dochází k prolínání různých identit a vlivu států. Výsledkem je, že bezpečnost jednoho aktéra se stává ohrožením pro druhého, což vytváří nestabilní prostředí s tendencí k eskalaci konfliktů.

Autoři kodaňské školy, jako jsou Barry Buzan a Ole Waever, analyzují tento jev v kontextu širších bezpečnostních otázek. Podle Waevera (1993) se tento koncept týká zejména „situací, kdy je identita jedné skupiny prezentována jako klíčová pro přežití celé společnosti“ (Waever, 1993, s. 120–125). Waever rovněž zdůrazňuje, že kultura a jazyk jsou často vnímány jako „bezpečnostní nástroje“, kdy se snaha o zachování identity může

stát aktem eskalace, pokud je interpretována jako hrozba druhou stranou (Waeber, 1993, s. 68).

Mezi hlavní rysy společenského bezpečnostního dilematu patří několik prvků:

1. Vnímání hrozby pro identitu:

Dilema v rámci společenského sektoru vzniká, když určitá skupina považuje kroky jiné skupiny za ohrožení své identity. Jak zdůrazňuje Waeber (1993), identita je klíčovým faktorem vnímání bezpečnosti, zejména ve společnostech s výraznými kulturními a jazykovými rozdíly (s. 130–135). Roe (2002) doplňuje, že legislativní opatření, jako například zákony omezující používání menšinových jazyků nebo změny v oblasti vzdělávání, mohou být jednou skupinou vnímány jako ochrana identity, zatímco druhou skupinou jako existenční hrozba (s. 66). Tento konflikt často nastává v prostředí, kde je historické napětí mezi etnickými skupinami.

2. Vzájemné obavy a eskalace:

Jakékoli snahy o ochranu identity se mohou stát zdrojem obav a vést k vytvoření bezpečnostního dilematu. Podle Waebera (1993) je identita klíčovým faktorem společenské bezpečnosti, přičemž kroky jedné skupiny na ochranu její identity mohou být jinou skupinou vnímány jako ohrožující (s. 130–135). Roe (2002) rozvádí, že tato dynamika, často podpořená nejistotou ohledně záměrů druhé strany, vede k cyklu akce a reakce, kde každé opatření jedné skupiny eskaluje nedůvěru a obavy u druhé (s. 68).

3. Role státních i nestátních aktérů:

Do společenského bezpečnostního dilematu často zasahují vnější aktéři, kteří poskytují podporu menšinám v jiných státech. Jak Waeber (1993) upozorňuje, otázky identity se stávají mezinárodními problémy, kde role nadnárodních institucí, jako je Evropská unie, může napětí mezi menšinami a většinou zmírnit nebo naopak eskalovat (s. 140–145). Podle Roeho (2002) však mohou takové zásahy, pokud nejsou citlivě provedeny, posilovat pocity ohrožení a komplikovat vztahy mezi skupinami (s. 72).

1.4 Kritika teorií

David A. Baldwin, jeden z nejuznávanějších teoretiků v oblasti bezpečnostních studií, nabízí zásadní kritiku teorie kodaňské školy. Podle Baldwina se kodaňská škola vyznačuje přístupem, který příliš rozšiřuje pojetí bezpečnosti na široké spektrum fenoménů, což podle něj snižuje analytickou přesnost a využitelnost tohoto konceptu (Baldwin, 1997, s. 12–14). Jeho kritika je zaměřena na metodologické, praktické a

epistemologické důsledky tohoto rozšiřování. Baldwin argumentuje, že kodaňská škola nepředkládá jasně definovaná kritéria, která by určovala, co přesně spadá pod pojem bezpečnosti a co už nikoliv. Toto rozmazání hranic vede podle něj k tomu, že bezpečnostní analýza ztrácí na efektivitě, protože není schopna přesně identifikovat, které otázky mají největší význam pro bezpečnostní politiku (Baldwin, 1997, s. 14). Tím může docházet k oslabení pozornosti zaměřené na tradiční vojenské hrozby, což může mít závažné důsledky, například v případě reálných vojenských konfliktů.

Dalším bodem kritiky je Baldwinovo tvrzení, že tento přístup vede k rozšířené sekuritizaci, kdy téměř jakýkoli problém může být označen jako bezpečnostní hrozba. Toto rozšiřování pojmu bezpečnosti přispívá k tzv. „*securitization creep*,“ což je fenomén, kdy jsou běžné politické, environmentální nebo sociální problémy přeměněny na bezpečnostní otázky. Baldwin varuje, že tento proces nejenže ztěžuje nalezení racionálních řešení, ale také může sloužit jako nástroj k politickému zneužití, například k ospravedlnění autoritářských opatření nebo omezování občanských svobod. Na epistemologické úrovni Baldwin poukazuje na to, že kodaňská škola klade příliš velký důraz na diskurzivní procesy sekuritizace, což může vést k přehlížení materiálních aspektů bezpečnostních hrozeb. Například otázky, jako je zbrojení, technologický rozvoj, ekonomická nerovnováha nebo klimatické změny, mohou být marginalizovány, pokud se klade důraz pouze na to, jak jsou hrozby konstruovány v diskurzu (Baldwin, 1997, s. 15-16).

Z praktického hlediska Baldwin upozorňuje, že teorie kodaňské školy neposkytuje konkrétní vodítka pro politické rozhodování. Politici a bezpečnostní experti potřebují jednoznačné a aplikovatelné koncepty, aby mohli účinně reagovat na konkrétní bezpečnostní výzvy. Rozšiřování pojmu bezpečnosti podle něj tento proces komplikuje a vytváří zmatek v tom, jaké priority by měly být při tvorbě bezpečnostní politiky stanoveny.

Tato kritika podtrhuje klíčové metodologické a praktické limity kodaňské školy a zdůrazňuje potřebu přehodnocení jejího přístupu k bezpečnostním studiím. Baldwinův přístup vyzývá ke snaze o dosažení rovnováhy mezi teoretickým rozšiřováním pojmu bezpečnosti a jeho praktickou aplikovatelností.

Ole Wæver, jeden z klíčových autorů teorie kodaňské školy, ve své práci z roku 1993, „*Securitization and Desecuritization*“, reflektuje limity a problémy teorie společenské bezpečnosti. Přestože je spolutvůrcem této teorie, nabízí sebekritický pohled na její potenciální slabiny, zejména v tom, jak se vztahuje k dynamice kolektivních identit

a jejich sekuritizace (Waeber, 1993, s. 25–26). Waeber tvrdí, že koncept společenské bezpečnosti se příliš úzce soustředí na proces sekuritizace kolektivních identit, což může vést k několika problémům:

1. Politizace identity a riziko eskalace konfliktu:

Waeber zdůrazňuje, že když se kolektivní identity stanou předmětem sekuritizace, hrozí, že se tím podpoří exkluzivistické nebo nacionalistické agendy. Sekuritizace identity má často za následek dichotomické myšlení typu „*my vs. oni*“, což může eskalovat konflikty mezi skupinami. Tento proces omezuje prostor pro kompromisy a politický dialog, protože každá otázka definovaná jako existenční hrozba je z politické sféry vyjmuta a stává se naléhavou otázkou bezpečnosti (Waeber, 1993, s. 14).

2. Esencializace kolektivních identit:

Waeber kritizuje, že koncept společenské bezpečnosti může implicitně předpokládat, že identity jsou pevné, homogenní a neměnné. Tím ignoruje jejich dynamiku a proměnlivost, která je výsledkem historických, sociálních a kulturních procesů. Tento esencialismus může vést k legitimizaci politik, které manipulují s identitními otázkami a zneužívají je k dosažení určitých politických cílů (Waeber, 1993, s. 15).

3. Omezená aplikovatelnost mimo západní kontext:

Waeber rovněž upozorňuje, že společenská bezpečnost je koncept, který vychází z evropského kontextu, kde je historicky silné propojení mezi státem a národní identitou. Tato teorie je však méně aplikovatelná v regionech s jinými typy bezpečnostních výzev, například v oblastech, kde státy nejsou dominantními aktéry, nebo kde je identita propojena s jinými než státními institucemi (Waeber, 1993, s. 16).

4. Bezpečnost jako řečový akt:

Klíčovým bodem Waeberovy kritiky je jeho koncept bezpečnosti jako řečového aktu. Sekuritizace podle něj není neutrální proces, ale politický nástroj, kterým elitní aktéři označují určité jevy za existenční hrozby, aby získali oprávnění k použití mimořádných prostředků. Tento mechanismus může být zneužit k posílení moci elit, aniž by nutně přispěl k řešení skutečných hrozeb (Waeber, 1993, s. 17).

5. Potenciál pro desekuritizaci:

Waeber nabízí kritický přístup k samotnému konceptu sekuritizace a navrhuje využití desekuritizace jako způsobu, jak řešit otázky identity a bezpečnosti bez jejich rámování jako existenčních hrozeb. Podle něj by se mělo usilovat o politizaci sporných otázek,

nikoliv o jejich sekuritizaci, protože to umožňuje jejich lepší zvládnutí v rámci demokratického procesu (Waever, 1993, s. 20).

Kritika Jefa Huysmanse vůči konceptu dilematu společenské bezpečnosti nachází silnou paralelu v analýze Marka B. Saltera (2008), který se zabývá procesy sekuritizace a desekuritizace. Huysmans (1998) poukazuje na to, že rozšíření bezpečnostní agendy směrem ke společenským otázkám a identitě často pouze přidává adjektiva ke klasickému pojmu „bezpečnost“, aniž by reflektovalo hlubší symbolické a diskurzivní dimenze tohoto pojmu. Salter (2008) rozšiřuje tuto kritiku prostřednictvím dramaturgického přístupu, který analyzuje různé „nastavení“ (settings) sekuritizačních procesů – populární, elitní, technokratická a vědecká prostředí. Tento přístup zdůrazňuje, že úspěšnost sekuritizačních kroků není daná pouze logikou hrozeb, ale závisí na sociálním a politickém kontextu, což je aspekt, který podle Huysmanse společenské bezpečnostní dilema zanedbává (Huysmans, 1998, s. 227–229; Salter, 2008, s. 329). Huysmans dále kritizuje konceptualizaci bezpečnosti v rámci dilematu společenské bezpečnosti za to, že se zaměřuje pouze na přežití identity a přispívá k reprodukci existujících mocenských struktur, čímž opomíjí širší kulturní a symbolické rámce (Huysmans, 1998, s. 232–233). Salter (2008) tuto kritiku doplňuje argumentem, že proces sekuritizace je nejen politický, ale také iterativní a závislý na interakcích mezi různými publiky. Přijetí sekuritizačního kroku vyžaduje přesvědčení různorodých aktérů, což znamená, že reduktivní rámec dilematu společenské bezpečnosti nemusí být schopen postihnout komplexní dynamiku, která ovlivňuje procesy politizace a depolitizace (Salter, 2008, s. 322–324).

Oba autoři tak společně poukazují na to, že přístupy, které redukují bezpečnost na technicko-instrumentální problém, mohou vést k depolitizaci klíčových sociálních otázek. Salterův dramaturgický přístup navíc odhaluje, že sekuritizační kroky nejsou univerzální, ale jsou formovány konkrétními sociálními a politickými kontexty, což dále podporuje Huysmansovu kritiku nedostatečné reflexe kulturních dynamik ve společenském bezpečnostním dilematu.

2. Případ maďarské menšiny na Ukrajině před rokem 2022

V této části práce uvedu blíže jednotlivé akce sekuritizačního aktéra Viktora Orbána v rámci společenského sektoru, jak jej popisuje kodaňská škola a teorie společenské bezpečnosti a v ní zahrnuta dilema společenské bezpečnosti. Tuto část ještě rozdělím do několika dalších částí. Začnu částí popisující situaci maďarské menšiny po druhém zvolení Viktora Orbána na post premiéra a následně se hlavně zaměřím na situaci po roce

2014, kdy došlo k ruské anexi Krymu, a situaci v dalších letech až po rok 2022, kdy budu pokračovat dále až po současnost. Zároveň tyto části rozdělím na dvě části analýzy, a to na analýzu řečových aktů směřovaných k maďarské menšině v Zakarpatí a následně na analýzu reakcí samotné menšiny.

Nejprve bych rád poskytl stručný historický přehled o maďarské menšině na Ukrajině, která má dlouhou historii vzájemně se prolínající s geopolitickými změnami ve střední a východní Evropě. Původně byla oblast Zakarpatské Ukrajiny, kde dnes odhady z posledního sčítání v roce 2001 žije přibližně 150 000 etnických Maďarů, součástí Uherského království, což ovlivnilo nejen etnické složení, ale také kulturní a jazykové aspekty této oblasti. Zakarpatsko se po Trianonské smlouvě z roku 1920 stalo součástí Československa, čímž došlo k přerušení tradičních vazeb mezi zdejšími Maďary a Maďarskem. V kontextu historických změn této oblasti se také proměňovalo její obyvatelstvo. V současné chvíli nevíme přesně kolik Maďarů přesně žije v Zakarpatské oblasti Ukrajiny, neboť za poslední dvě dekády se jejich počet výrazně snížil. Podle posledního oficiálního sčítání lidu z roku 2001 se k maďarské národnosti přihlásilo přibližně 151 500 osob. Od posledních odhadů v roce 2017 se hovoří o necelých 125 000 osobách žijících v této oblasti. (Tátrai, Molnár, Kovály & Eröss, 2018) Snížení počtu není způsobeno pouze historickými a politickými faktory, ale také současnou válkou a ekonomickými výzvami, které vedou k rozsáhlé migraci.

Součástí širší politiky premiéra Viktora Orbána je dlouhodobý strategický záměr na ochranu práv maďarských menšin v sousedních zemích, což je podpořeno koncepcí „*Velkého Maďarska*“. Tato revizionistická myšlenka zahrnuje zachování a posílení kulturních a politických vazeb s oblastmi, které byly historicky součástí Uherského království. Podle některých analytiků Maďarsko využívá situaci v Zakarpatské oblasti nejen k ochraně jazykových práv, ale i jako nástroj k udržení politického vlivu v regionu (Arunyan, 2018). Abychom však pochopili všechny skutečnosti, které způsobují současnou situaci této menšiny, musíme se podívat na některé případy, které se pojí s případy maďarské menšiny na Ukrajině po druhém zvolení Viktora Orbána na post premiéra Maďarska. Po svém znovuzvolení na post premiéra v roce 2010 inicioval Viktor Orbán významné změny v maďarské ústavě. Jedním z prvních kroků jeho vlády byla příprava a přijetí nové ústavy, která vstoupila v platnost 1. ledna 2012. Tato nová ústava kladla důraz na ochranu a podporu všech Maďarů, včetně těch žijících mimo území Maďarska (Základní zákon Maďarska, 2011, Preambule). V preambuli ústavy, nazvané

„*Národní víra*“ je uvedeno: „*Cítíme odpovědnost za osud Maďarů žijících mimo naše hranice a budeme podporovat jejich úsilí o zachování jejich maďarství, výkon jejich individuálních a kolektivních práv, založení komunit a prosperitu na jejich rodné půdě*“ (Základní zákon Maďarska, 2011, Preambule). Toto ustanovení odráží závazek maďarské vlády k ochraně kulturní identity a práv Maďarů žijících v zahraničí. Tento krok vyvolal obavy na Ukrajině, kde žije významná maďarská menšina v Zakarpatské oblasti. Ukrajinská vláda vnímala možnost udělování maďarského občanství svým občanům jako potenciální hrozbu pro národní suverenitu a územní integritu. Tato politika byla zároveň vnímána jako krok k posílení národní identity Maďarů v zahraničí (Tátrai et al., 2018, s. 103–123). Ukrajinské zákony neuznávají dvojí občanství, a proto byla iniciativa Maďarska vnímána jako zasahování do vnitřních záležitostí Ukrajiny.

Z pohledu teorie sekuritizace, lze tyto kroky interpretovat jako proces, kdy Maďarsko sekuritizuje otázku ochrany své národní identity a diaspory. Maďarská vláda rámovala ochranu Maďarů v zahraničí jako klíčovou pro národní bezpečnost a identitu. Parkhomenko (2022) aplikuje koncept „*nationalizing state*“ (národnostně orientovaný stát) na případ Ukrajiny a ukazuje, jak jazykové zákony sloužily jako nástroj pro posílení národní identity (s. 23). Tento koncept vysvětluje, jak státní politika může eskalovat otázky menšin na mezinárodní úrovni, přičemž jazyk je prezentován jako klíčový symbol národní jednoty. Ukrajinská vláda skrze jazykovou legislativu usilovala o integraci menšin do širší ukrajinské společnosti, avšak bez dostatečného zohlednění historických a kulturních zvláštností těchto menšin. Tento přístup způsobil polarizaci, kdy Ukrajina začala vnímat autonomie menšin jako potenciální hrozbu své státní integrity, zatímco menšiny vnímaly tyto kroky jako pokus o asimilaci. Tento vývoj lze interpretovat jako příklad nevyvážené národní politiky, která místo podpory integrace přispěla k prohlubování rozdílů mezi státem a menšinami (Parkhomenko, 2022, s. 25–27). Buzan, Waeber a de Wilde (2005) ve své knize tvrdí, že sekuritizace zahrnuje deklarování hrozby a mobilizaci prostředků, které běžně přesahují standardní politické a diplomatické postupy. V tomto případě Maďarsko sekuritizuje etnickou otázku spojenou s Maďary žijícími na Ukrajině prostřednictvím udělování maďarského občanství (s. 25). Tím Maďarsko vytváří dilema společenské bezpečnosti, když Ukrajina interpretuje tuto ochranu jako ohrožení své vlastní kulturní identity a národní soudržnosti. (Waeber, 1993, s. 45-47; Roe, 2002)

V prohlášení, které vydalo Maďarsko v roce 2015, oznámilo, že již kolem 100 000 etnických Maďarů, žijících na Ukrajině, obdrželo maďarské občanství. Ukrajina se k tomuto tématu v průběhu let, kdy proces udělování občanství započal, příliš nevyjadřovala, avšak změna přišla po zveřejnění videa v roce 2018, na kterém dostávají lidé tajně maďarské občanství na maďarském konzulátu v Berehově. Ve videu jde vidět, jak skupina lidí skládá přísahu věrnosti Maďarsku a následně zpívají maďarskou státní hymnu (Arunyan, 2018). Na tyto skutečnosti záhy reagoval ministr zahraničí Ukrajiny Pavlo Klimkin skrze tweet (nyní na platformě X), ve kterém říká: „*Mimo jiné, pokud video o vydávání maďarských pasů Ukrajincům v Berehově není falešné, myslím, že bude muset [konzul Berehove] jet do Budapešti vydávat maďarské pasy. A rozhodně ne ukrajinským občanům*“ (Klimkin, 2018). Proti tomuto se vyjádřil maďarský ministr zahraničí, který popsal záměr deportovat konzula z Berehově jako „*riskantní a nepřátelský krok, který nezůstane bez odezvy*“, (Arunyan, 2018) v tomto stylu také pokračuje jeho další vyjádření, které proběhlo po zasedání obou ministrů zahraničí v sídle OSN v New Yorku, ve kterém stojí: „*Podněcování k nenávisti vůči Maďarům na Ukrajině nepřestane, dokud bude úřadovat současný prezident.*“ (Arunyan, 2018). K vyvrcholení došlo, když Kyjev prohlásil, že maďarský konzul v Berehově je persona non grata a vyhostili ho z Ukrajiny. Na to Maďarsko reagovalo deportací ukrajinského diplomata stejné hodnosti. Slovy maďarského ministra zahraničí Petera Szijjártó: „*Nemám důvod odvolávat konzula z Berehova, pokud ministerstvo [zahraničních věcí] Ukrajiny rozhodne nebo někdo v Kyjevě rozhodne, že našeho konzula je třeba vyhostit, pak okamžitě a bez prodlení vyhostím ukrajinského konzula z Maďarska...okamžitě.*“ (UNIAN, 2018). Tento konflikt dále prohloubil během svého vystoupení na plenárním zasedání Ministerské rady Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) ve Vídni, kde mimo jiné vyjádřil znepokojení nad ukrajinským zákonem o vzdělání, který omezuje práva etnických menšin na vzdělávání v jejich mateřském jazyce. V této souvislosti navrhl, aby OBSE vyslala dlouhodobé pozorovatele do oblasti Zakarpatské Ukrajiny, jelikož nový vzdělávací zákon podle něj „nepodporuje pokojné soužití v regionu“ (About Hungary, 2017).

Udělení občanství více než 100 000 etnickým Maďarům na Ukrajině je příkladem snahy Maďarska o posílení jejich vazeb k „mateřskému státu“. Tento akt, který by za normálních okolností mohl být vnímán jako neutrální, se stal zdrojem diplomatického napětí poté, co se v roce 2018 objevilo video z konzulátu v Berehově. Na záznamu bylo

zachyceno, jak etničtí Maďaři skládají přísahu věrnosti Maďarsku a zpívají jeho hymnu. Ukrajina tento akt interpretovala jako potenciální hrozbu pro svou suverenitu a společenskou stabilitu, což vedlo k její diplomatické reakci. Tento případ je příkladem toho, jak sekuritizace jedné strany může být druhou stranou vnímána jako zásah do její suverenity a bezpečnosti (Buzan et al., 2005, s. 30–32).

Podle konceptu společenské bezpečnosti, jak jej formuloval Waever (1993), může Ukrajina vnímat maďarské kroky jako zásah do své národní suverenity a identity. Společenská bezpečnost se zaměřuje na schopnost společnosti zachovat svou podstatnou identitu tváří v tvář potenciálním hrozbám, což lze aplikovat na ukrajinskou reakci. Ukrajina může chápat udělování maďarského občanství svým občanům jako formu separatismu, čímž vyjadřuje obavu o ztrátu vlastní integrity. Waever zdůrazňuje, že přeshraniční vazby a migrace se mohou stát hrozbou pro společenskou bezpečnost zejména tehdy, pokud se pojí s otázkami identity a loajality, což je přesně případ, kdy Ukrajina tyto kroky Maďarska interpreтуje jako potenciální podkopání své národní suverenity a společenské soudržnosti (Waever et al., 1993, s. 23–26).

Tímto se konflikt rozvíjí jako příklad dilema společenské bezpečnosti, kdy obranná opatření jedné strany, v tomto případě Maďarska, na ochranu své diaspory jsou vnímána druhou stranou, Ukrajinou, jako ohrožující její národní integritu. Ukrajina tím reaguje jako stát, který cítí nutnost chránit svou identitu před vnějším vlivem, zatímco Maďarsko vnímá své kroky jako ochranu práv etnické menšiny.

Období po ruské anexi Krymu v roce 2014, která ukazuje, jak došlo v případě maďarské menšiny na Ukrajině k posunu ve vnímání ohrožení vlastní identity. Maďarsko se ocitlo v situaci, kdy muselo vyvážit podporu sankcí EU vůči Rusku a zároveň zajistit ochranu maďarské menšiny na Ukrajině. Tento závazek ochrany práv maďarské menšiny v zahraničí se stal klíčovým aspektem maďarské zahraniční politiky a výrazem Orbánovy politiky „*národní soudržnosti*“ zaměřené na ochranu Maďarů v zahraničí (Reuters, 2014). V rámci reakce na situaci veřejně prohlásil Viktor Orbán: „*Ukrajina nemůže být stabilní ani demokratická, pokud neposkytne svým menšinám, včetně Maďarů, jejich náležité právo*“ (Reuters, 2014) následně dodal že by měli mít „*dvoji občanství, kolektivní práva a autonomii*“. Tato slova vedla k diplomatickému napětí, když Kyjev povolal maďarského velvyslance na vysvětlení a Polsko, regionální partner Maďarska, kritizovalo tuto rétoriku (Reuters, 2014). Později ministr zahraničí Péter Szijjártó dodal a zdůraznil, že Maďarsko podporuje evropské hodnoty a odsuzuje ruské porušení ukrajinské suverenity, ale zároveň vyžaduje, aby Ukrajina respektovala práva všech svých

menšin, včetně Maďarů. Prohlásil, že je nezbytné, aby Ukrajina zaručila ochranu menšin a zajistila, že jejich práva budou dodržována i v rámci konfliktu, což zahrnuje především právo na vzdělávání v mateřském jazyce a kulturní autonomii (Reuters, 2014). Tento dvojí přístup reflektuje složitou diplomatickou pozici, kdy Maďarsko muselo jednat na poli evropské solidarity, ale zároveň zůstalo opatrné vůči Ukrajině kvůli ochraně vlastních etnických skupin.

Tato situace odpovídá teorii společenské bezpečnosti, podle níž Maďarsko vnímá svou menšinu jako citlivý bod národní identity, který je třeba chránit i na zahraničním území. Tento přístup vyjadřuje určitou sekuritizaci maďarské menšiny, kdy vláda argumentuje, že její ochrana je otázkou národní bezpečnosti a stability (Waeber, 1993, s. 45). Na druhé straně může Ukrajina interpretovat tato vyjádření jako pokus o vměšování do vnitřních záležitostí státu, což může vést k eskalaci napětí v rámci dilematu společenské bezpečnosti (Waeber, 1993, s. 48; Roe, n.d.).

Po ruské anexi Krymu v roce 2014 se identita a jazyková práva maďarské menšiny v Zakarpatské oblasti Ukrajiny ocitly pod zvýšeným tlakem. V roce 2017 ukrajinská vláda schválila nový zákon o vzdělávání, který stanoví, že ukrajinština bude od páté třídy hlavním vyučovacím jazykem na státních školách. Cílem tohoto zákona bylo podpořit ukrajinskou národní identitu a jednotu, především jako reakci na separatistické hrozby a vnější vlivy v regionech obývaných menšinami. Ukrajinská vláda argumentovala, že posílení jazykových dovedností v ukrajinštině pomůže všem občanům, včetně příslušníků menšin, lépe se integrovat na pracovním trhu a zajistit si tak lepší budoucnost v rámci ukrajinské společnosti (Trippe, 2017; Iwánski, Sadecki, 2018).

Historie jazykových konfliktů v regionu má hlubší kořeny, sahající do období Rakousko-Uherska, kdy otázky národnostních práv a kulturní autonomie patřily mezi klíčové politické problémy. Transkarpatská oblast, která byla historicky součástí různých státních útvarů, včetně Rakousko-Uherska, Československa a Sovětského svazu, se stala centrem mnohonárodnostního soužití, ale také politických sporů o jazyková a kulturní práva. Jeszenszky (2024) zdůrazňuje, že tato oblast je dodnes klíčová pro pochopení vztahů mezi Ukrajinou a Maďarskem, zejména kvůli přetrvávajícím otázkám menšinových práv a historických křivd. Po ruské anexi Krymu v roce 2014 se jazyková politika na Ukrajině stala politicky citlivější otázkou. Ukrajinská vláda začala vnímat autonomii menšin jako potenciální riziko pro státní integritu a přijala legislativní opatření zaměřená na posílení ukrajinské identity. Tato opatření, ačkoli měla posílit národní jednotu, byla v Maďarsku interpretována jako zásah do práv a identity maďarské menšiny.

Jeszenszky (2024, s. 95–96) analyzuje, jak tato politika přispěla k diplomatickému napětí mezi oběma zeměmi, přičemž upozorňuje na hlubší geopolitické důsledky, které zhoršují celkovou stabilitu regionu.

Pro maďarskou menšinu v Zakarpatské oblasti však tento zákon znamenal významné omezení používání jejich mateřského jazyka ve školách, což Maďaři vnímali jako ohrožení své kulturní identity. Tento pohled sdílí i maďarská vláda, která zákon ostře kritizovala jako „ránu do zad“ a pohrozila, že bude blokovat jakýkoli pokrok Ukrajiny směrem k evropské integraci, dokud nedojde k přehodnocení tohoto jazykového zákona (Szijjártó, 2017, citováno v Arunyan, 2018; Iwánski, Sadecki, 2018). Maďarský ministr zahraničí Péter Szijjártó označil zákon za přímé ohrožení práv maďarské menšiny a zdůraznil, že Maďarsko bude využívat svého vlivu v rámci EU i NATO, aby bránilo Ukrajině v postupu směrem k integraci do těchto struktur (Hájek, 2017).

V mezinárodním kontextu zahraniční tlak, zejména ze strany Evropské unie a Rady Evropy, přiměl Ukrajinu k částečnému přehodnocení implementace jazykového zákona. EU vyzvala Ukrajinu, aby našla vyvážený přístup, který by respektoval práva menšin a zároveň posiloval ukrajinský jazyk jako státní jazyk. Tento tlak však dosud nepřinesl zásadní změny, a Maďarsko proto nadále blokuje jakýkoli další pokrok Ukrajiny směrem k evropské integraci, pokud Ukrajina výrazně neomezí své asimilační snahy vůči maďarské komunitě (Iwánski, Sadecki, 2018; Szijjártó, 2018, citováno v Arunyan, 2018). Maďarsko dlouhodobě podporuje svou menšinu v Zakarpatské oblasti prostřednictvím široké sítě organizací, které fungují jako klíčoví prostředníci při realizaci kulturních, vzdělávacích a politických iniciativ. Tato podpora je výrazem snahy maďarské vlády nejen o zachování národního dědictví a identity, ale i o posílení vazeb mezi maďarskou komunitou na Ukrajině a mateřskou zemí. Maďarsko také poskytuje významnou finanční podporu maďarské menšině v Zakarpatské oblasti prostřednictvím fondů, jako je Bethlen Gábor Alap, který financuje školy, kulturní programy a média v maďarském jazyce. Kromě finanční podpory školství, kultury a infrastruktury poskytuje maďarská vláda také prostředky na provoz organizací, které se zasazují o ochranu práv maďarské komunity na Ukrajině. Tento fond se zaměřuje na podporu zachování maďarského kulturního dědictví v zahraničí, což Ukrajina často vnímá jako vměšování do svých vnitřních záležitostí a obává se, že by to mohlo podněcovat separatistické tendence v Zakarpatsku (Iwánski, Sadecki, 2018; Arunyan, 2018).

V regionu lze nalézt i další významné organizace, které působí napříč kulturní, vzdělávací, sociální a politickou sférou. Mezi klíčové aktéry zastupující zájmy maďarské

menšiny na Ukrajině, a současně udržující vazby mezi komunitou v Zakarpatské oblasti a Maďarskem, patří především dvě hlavní organizace: Karpatská maďarská kulturní asociace (dále KMKSZ) a Ukrajinská maďarská demokratická unie (dále UMDSZ).

KMKSZ se zaměřuje na ochranu a prosazování kulturních práv, zachování jazykové identity a zajištění politického zastoupení maďarské komunity. Aktivně upozorňuje na porušování práv menšin, zejména v souvislosti s legislativními změnami, jako je zákon o vzdělávání z roku 2017. Naopak UMDSZ klade důraz na podporu vzdělávání v maďarském jazyce, organizaci kulturních aktivit a zapojení maďarské menšiny do politického života na Ukrajině (UMDSZ, 2024).

Obě organizace úzce spolupracují s maďarskou vládou, která je podporuje institucionálně i finančně prostřednictvím projektů zaměřených na zachování kulturní identity a posilování postavení maďarských komunit v zahraničí (Dubóczi, 2024). Prostřednictvím jejich činnosti lze získat vhled do postojů této menšiny vůči aktuálním událostem a procesům. Tyto organizace nejen reagují na vývoj situace, ale svými kroky a veřejnými stanovisky zároveň reflektují, jak se s těmito výzvami maďarská menšina vyrovnává.

Tato menšina poskytuje příklad situací, kdy čelila přímému ohrožení prostřednictvím násilných útoků. V roce 2018 se KMKSZ stala cílem dvou bombových incidentů, které zásadně ohrozily bezpečnost a stabilitu maďarské komunity v Zakarpatské oblasti Ukrajiny. První útok se odehrál v noci z 3. na 4. února 2018, kdy byla do kanceláře KMKSZ v Užhorodu vhozena zápalná láhev. Požár naštěstí nezpůsobil větší škody, ale vyvolal značné obavy o bezpečnost organizace (Moroz, Klauziński, Panyi, Szczepaniak, & Szczygieł, 2018). Druhý, mnohem vážnější útok, proběhl 27. února 2018, kdy byla na stejném místě odpálena podomácku vyrobená bomba. Exploze kompletně zničila kancelář a způsobila hmotné škody na sousedních budovách, přičemž podle svědků šlo o „*velmi profesionálně připravený čin*“ (Moroz et al., 2018). Vyšetřování útoků převzala ukrajinská bezpečnostní služba (SBU), která se zaměřila na možné zahraniční vlivy a extremistické skupiny. Výsledky vyšetřování odhalily, že za útoky stála skupina polských občanů napojených na ultrapravicové organizace s vazbami na proruské zájmy. Podle SBU šlo o organizovanou operaci, jejímž cílem bylo destabilizovat situaci v Zakarpatské oblasti a zhoršit vztahy mezi ukrajinskou vládou a maďarskou menšinou. Jedním z hlavních podezřelých byl německý občan, který cestoval na Ukrajinu s úmyslem provést útoky s vazbami na proruské skupiny. „*Cílem těchto útoků bylo vyvolat napětí mezi komunitami a podpořit narativy o nestabilitě v regionu,*“ uvádí Moroz et al. (2018).

SBU také upozornila na šíření dezinformačních kampaní na sociálních sítích a v proruských médiích, která prezentovala Zakarpatskou oblast jako region náchylný k separatismu. Podle ukrajinských vyšetřovatelů byly tyto kampaně součástí širší strategie, která měla nejen destabilizovat Ukrajinu, ale také oslabit její mezinárodní pozici (Arunyan, 2018). Již v minulosti byla tato oblast cílem proruských dezinformačních kampaní zaměřených na podporu separatistických tendencí. Tyto kampaně využívaly dlouhodobé napětí mezi Ukrajinou a Maďarskem, které bylo umocněno spory ohledně práv maďarské menšiny. Proruské aktivity v regionu zahrnovaly šíření informací vyzývajících k odtržení Zakarpatska od Ukrajiny, přičemž SBU odhalila, že tyto materiály byly distribuovány extremistickými skupinami napojenými na zahraniční aktéry (Arunyan, 2018).

KMKSZ na tyto události reagovala veřejným prohlášením, ve kterém ostře odsoudila násilí a pokusy rozdmýchat etnické napětí. Organizace uvedla, že *„tento incident je záměrným pokusem destabilizovat region a ohrozit mírové soužití mezi maďarskou a ukrajinskou komunitou“* (KMKSZ, 2018). Dále vyzvala ukrajinskou vládu, aby zajistila důkladné vyšetření incidentů a přijala opatření k ochraně maďarské menšiny. *„Jsme hluboce znepokojeni tím, že podobné útoky mohou ohrozit nejen naši komunitu, ale i stabilitu v celé Zakarpatské oblasti,“* dodala organizace (KMKSZ, 2018). Tato událost zároveň vyvolala obavy v Maďarsku, jehož vláda upozornila na zhoršující se situaci menšin na Ukrajině. Maďarská menšina v Zakarpatsku však i přes tuto nepříznivou situaci zdůraznila svou loajalitu vůči Ukrajině, přičemž opakovaně apelovala na potřebu respektování svých kulturních, jazykových a politických práv. Jak uvedla KMKSZ: *„Budeme i nadále hájit práva naší komunity a usilovat o mírové soužití a spolupráci s našimi ukrajinskými sousedy“* (KMKSZ, 2018).

V rámci analýzy optikou teorie společenské bezpečnosti, sekuritizace a dilematu společenské bezpečnosti můžeme vidět, jak jazykový zákon přijatý ukrajinskou vládou v roce 2017 představuje jednoznačný příklad legislativy, která usiluje o posílení národní identity prostřednictvím integrace menšin. Z pohledu Ukrajiny je tento krok nezbytný pro posílení národní jednoty, zlepšení integrace menšin na pracovním trhu a potlačení separatistických tendencí v regionech obývaných etnickými menšinami (Trippe, 2017; Iwánski & Sadecki, 2018). Podle Balogha a Kovály (2024) se jazykový zákon stal symbolem rostoucí snahy Ukrajiny posílit ukrajinskou identitu, zejména v reakci na ruskou agresi, která zvýšila význam jazykové politiky jako nástroje národní jednoty (s. 8). Pro maďarskou menšinu a její mateřskou zemi však tato legislativa představuje zásah

do jejich podstatné identity, což odpovídá konceptu společenské bezpečnosti, který se zaměřuje na ochranu identity před vnímanými hrozbami. Waever (1993) upozorňuje, že pokud je identita vnímána jako ohrožená, může dojít k aktivní mobilizaci k její ochraně (s. 23–24). V tomto případě Maďarsko považuje jazykový zákon za pokus o kulturní asimilaci, což z jeho pohledu vyžaduje diplomatickou a politickou reakci. Podpora menšiny se tak stává prostředkem ochrany identity a zároveň nástrojem k vyjednávání na mezinárodní úrovni.

Maďarsko dokázalo transformovat tuto otázku jazykových práv své menšiny na Ukrajině do sféry bezpečnosti. Kde, přijetí ukrajinského jazykového zákona z roku 2017, který stanoví ukrajinštinu jako hlavní vyučovací jazyk od páté třídy, představovalo ze strany Ukrajiny jako opatření na podporu národní jednoty a integrace. Tento zákon je příkladem toho, co Buzan, Waever a de Wilde (2005) nazývají sekuritizační akt: „*proces, při němž je otázka identity a suverenity posunuta z běžného politického diskurzu do oblasti urgentní hrozby*“ (s. 145–146). Ukrajina zdůrazňovala, že jazykový zákon má pomoci menšinám integrovat se na trhu práce a přispět ke stabilitě v regionech, kde existují separatistické tendence (Trippe, 2017). Nicméně Maďarsko tento krok interpretovalo jako přímou existenční hrozbu pro identitu své menšiny v Zakarpatské oblasti. Tento proces ukazuje, jak se kulturní a jazykové otázky staly předmětem bezpečnostního diskurzu. Podle kodaňské školy je sekuritizace úspěšná, pokud aktér dokáže přesvědčit své publikum, v tomto případě maďarskou veřejnost, mezinárodní organizace a politické elity, o nutnosti mimořádných opatření, která by normálně nebyla přijatelná (Buzan et al., 2005, s. 146).

V tomto případě Maďarsko nejenže označilo zákon za „*ránu do zad*“, ale také pohrozilo blokováním pokroku Ukrajiny směrem k integraci do EU a NATO. Tento akt ukazuje na efektivitu sekuritizačního procesu, který Maďarsku umožnil využít jazykový zákon k posílení svého vlivu v mezinárodních institucích. Jak ukazuje teorie sekuritizace, otázka jazykových práv byla efektivně transformována do prostředku mezinárodního diplomatického nátlaku, čímž se ukázala moc sekuritizačního diskurzu (Buzan et al., 2005, s. 145–146).

Tato situace přesně ilustruje dynamiku společenského bezpečnostního dilematu, jak ji popisuje Waever (1993) a Roe (n.d.). Jak upozorňuje Waever (1993, s. 23–26), přeshraniční kroky zaměřené na ochranu identity jedné skupiny mohou být vnímány jako zásah do suverenity jiného státu, což dále eskaluje napětí. Roe (2002) tuto dynamiku doplňuje argumentem, že ochrana identity jedné skupiny může být druhou stranou

vnímána jako existenční hrozba. V tomto kontextu jsou kroky Maďarska, jako je financování kulturních a vzdělávacích projektů prostřednictvím organizací jako Bethlen Gábor Alap, často Ukrajinou interpretovány jako forma vměšování do jejích vnitřních záležitostí. Tyto organizace nejen podporují maďarskou menšinu v oblastech vzdělávání, kultury a infrastruktury, ale také posilují vazby mezi komunitou v Zakarpatské oblasti a Maďarskem, což z pohledu Ukrajiny může být vnímáno jako podpora separatismu.

Ukrajinská vláda opakovaně upozorňuje, že podobné aktivity, doprovázené udělováním občanství, ohrožují její národní integritu a podporují napětí mezi etnickými komunitami. Tento vzorec odpovídá Waeverově tezi, že přeshraniční vazby mohou být vnímány jako ohrožující stabilitu a integritu státu, což dále eskaluje napětí. Obě strany tím posilují své pozice, což vede k diplomatickému konfliktu, který ukazuje, jak otázka ochrany identity jedné skupiny může být interpretována jako nástroj geopolitického vlivu.

Analýza období od druhého zvolení Viktora Orbána premiérem až po současnou ruskou invazi na Ukrajinu v roce 2022 ukazuje, že sekuritizace maďarské menšiny měla významné dopady nejen na samotnou menšinu, ale i na širší společenský kontext. Jedním z klíčových důsledků byl nárůst pocitu ohrožení uvnitř komunity, což posílilo kolektivní identitu a vnitřní soudržnost. Tento proces také vedl k větší závislosti menšiny na Maďarsku a k její izolaci od širší ukrajinské společnosti. Buzan, Waever a de Wilde upozorňují, že sekuritizace může rozdělit společnost na „*my*“ a „*oni*“, což vede k polarizaci a dalším konfliktům (Buzan et al., s. 144–147). Tím se projevuje společenské bezpečnostní dilema (Waever, 1993), kde snaha Maďarska ochránit svou identitu a posílit národní soudržnost je Ukrajinou vnímána jako ohrožení její vlastní národní integrity (Waever, 1993, s. 23–24). Tento koncept popisuje napětí, ke kterému dochází, když se kolektivní identita jedné skupiny, v tomto případě Maďarů v Zakarpatské oblasti, střetává s politikou státu, který na tuto identitu pohlíží jako na bezpečnostní hrozbu.

Ze zde uvedených příkladů je dobře patrný přechod například v případě maďarské ústavní změny z roku 2011, která v preambuli vyjadřuje záměr chránit Maďary v zahraničí a podporovat jejich práva, což lze chápat jako akt politizace kulturní identity. Tato změna sice posiluje identitní politiku a podporu etnické diaspory, ale zůstává v rovině deklarativních opatření (Základní zákon Maďarska, 2011, Preambule). Politizace se zde týká obecného vyjádření podpory kulturní identity bez zásadního zásahu do právního rámce hostitelského státu. Nicméně, sekuritizační aspekt se projevuje ve chvíli, kdy Maďarsko přistoupí k aktivnímu udělování občanství Maďarům žijícím na Ukrajině, čímž posouvá své kroky do sféry národní bezpečnosti. Tento akt již Ukrajina interpretuje

jako přímé ohrožení své suverenity a národní integrity, čímž dané téma přechází z politizace do sekuritizace. Tento krok vyvolal obavy ukrajinské vlády, která dvojí občanství nepovoluje, a vedl ke zvýšení diplomatického napětí mezi oběma zeměmi (Tátrai et al., 2018, s. 103–123).

Dalším příkladem sekuritizace je reakce Maďarska na ukrajinský zákon z roku 2017, který omezuje používání menšinových jazyků ve státním školství. Maďarsko tento zákon vnímá jako existenční hrozbu pro kulturní identitu maďarské menšiny v Zakarpatské oblasti a činí mimořádné kroky, včetně blokování pokroku Ukrajiny směrem k evropské integraci, dokud nebudou práva maďarské menšiny plně respektována (Reuters, 2024). Tento postup odráží záměr sekuritizace otázky ochrany identity, kdy Maďarsko zdůvodňuje své kroky potřebou chránit kulturní a jazykovou integritu své menšiny, přičemž Ukrajina je vnímá jako zasahování do svých vnitřních záležitostí. Podle Balogha a Kovály (2024) byla maďarská menšina opakovaně označována za bezpečnostní hrozbu v ukrajinských médiích, která zdůrazňovala možnost separatistických tendencí v Zakarpátí. Tento narativ rezonoval s obavami Kyjeva o územní integritu státu, avšak přispíval k marginalizaci maďarské komunity. Situace byla dále komplikována ruskou propagandou, která využívala otázky autonomie menšin k prosazování vlastních geopolitických cílů. Propaganda zveličovala riziko, že by autonomie maďarské menšiny mohla sloužit jako základ pro separatistická hnutí, což vedlo Ukrajinu k dalšímu zpřísnění kontrolních mechanismů v regionech obývaných menšinami.

Maďarsko se tak postupně posouvá od politizace otázky kulturní identity své diaspory ke krokům sekuritizace, které jsou ospravedlněny jako opatření k zajištění národní bezpečnosti a identity (Buzan et al., 2005, s. 145–146). Tento postup nejenže zvýšil napětí mezi Ukrajinou a Maďarskem, ale také vedl k polarizaci mezi většinovou společností a maďarskou menšinou na Ukrajině, čímž se prohlubuje společenské bezpečnostní dilema (Waeber, 1993).

2.1 Situace po Ruské invazi v roce 2022

Po Ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022 se otázky ochrany maďarské menšiny na tomto území znovu vešly do popředí diskuse o její bezpečnosti. Viktor Orbán již na začátku války vyslovil obavy o maďarskou menšinu na Ukrajině a v březnu 2022 vydal prohlášení skrze Gergely Gulyáse, vedoucího kanceláře předsedy vlády, které se týká především

rozhodnutí nepovolit dodávky zbraní z Maďarska a přes jeho území a jak přímo stojí v informační zprávě: „*a dodal, že maďarské rozhodnutí posloužilo bezpečnosti Zakarpátí a jeho obyvatel. Bezpečnost místní etnické maďarské menšiny je podle Gulyáse prvořadá.*“ (About Hungary, 2022) Netýkalo se to však jen dodávek zbraní, ale také v tomto prohlášení uvedli humanitární pomoc uprchlíkům, která právě míří do oblasti Zakarpatska. Částka, kterou poskytli v rámci humanitárního balíčku byla ve výši 600 miliónů maďarských forintů. Avšak s příchozí pomoci do této oblasti, také odešla z ní početná skupina zakarpatských Maďarů, ke kterým se také vyjádřil, v té době opoziční kandidát na premiéra Péter Márki-Zay. Ohradil se proti nim v kontextu voleb, kdy velký počet těchto uprchlíků má zároveň maďarské občanství a mohlo by tak volit v nadcházejících volbách a také to že by Tito lidé mohli být proruští: „*Je fakt, že dříve museli v ten den překročit hranici [maďarská menšina s maďarským občanstvím], aby byli mezi 200 lidmi, kteří se přihlásili do neobyvatelného pozemku, aby mohli volit Fidesz. Ted' už nemusí překračovat hranice, protože už jsou tady...neměli bychom vyloučit možnost, že mnoho Maďarů v Zakarpátí mohou být více proruští.*“ Proti těmto slovům se ohradil Gergely Gulyás, kdy označil výroky za politováníhodné a je důležitější hledět na bezpečnost Maďarska a na situace ve kterém se Maďarsko a Evropa nachází než situace ohledně voleb. (About Hungary, 2022; Hungary Today, 2022)

Tyto události také refletovala místní organizace KMKSZ. Ta se vyjádřila k vyjádřením maďarských politiků k této menšině, a to s přáním, aby maďarská menšina v Zakarpátí nebyla využívána v rámci jejich politických kampaní a aby zohlednili jejich obtížnou situaci. V přesném znění: „*Zakarpatský maďarský kulturní svaz to považuje za nehorázné a hluboce odsuzuje válečnou kampaň opozičních stran ve vlasti, která postavila zakarpatské Maďary do křížové palby. Považujeme za politováníhodné, že některé opoziční strany i přes naši žádost využívají jako téma kampaně zakarpatské Maďary, kteří jsou již ve složité situaci, a chtějí získat hlasy v nadcházejících parlamentních volbách tím, že podněcují rozpory mezi Maďary ve vlasti a Maďary za hranicemi*“ (KMKSZ, 2022). KMKSZ také vyjádřilo podporu Ukrajině a zachování její suverenity a jednoty, avšak také zmínili cestu hledání co nejrychlejšího mírového jednání (KMKSZ, 2022). Avšak ne všechny organizace maďarské menšiny v Zakarpátí sdílí tento postoj. Sdružení s názvem Národní okupace 2000, které je otevřeně proputinovské, vydalo prohlášení, ve kterém uvítali ruskou invazi a následně požádali Vladimíra Putina, aby jim pomohl s navrácením Zakarpatska zpět k Maďarsku. V prohlášení stojí: „*Rusko zachránilo Evropu před třetí světovou válkou. od druhé světové války napadl Ukrajinu,*

nedovolil Američanům hromadit zbraně podél jejich hranic. Putin jednal ve správný čas: sesadil Zelenského, ovládl ukrajinskou armádu a pak nabídl mír a pomoc bratrskému národu. My, Maďaři, doufáme, že s Putinovou pomocí získáme Zakarpatsko zpět: žádáme ho o příměří v dopise. Vítej Vladimíre! Národní sdružení okupace 2000“ (Jabronka, 2022).

Analýza postojů Orbána a opozičního kandidáta Pétera Márki-Zaye můžeme prvně z Orbánova přístupu k ochraně maďarské menšiny, podpořeným jeho prohlášením z března 2022, lze chápat jako pokus o sekuritizaci otázky této menšiny, kde Orbán prezentuje tuto skupinu jako klíčovou bezpečnostní prioritu. Tím dochází k posunu maďarské menšiny z oblasti běžné zahraniční politiky do sféry „*existenční hrozby*“, což odpovídá sekuritizačním krokům popsáným v teorii kodaňské školy (Buzan, Waever, & de Wilde, 2005, s. 29). Postoj opozičního kandidáta Pétera Márki-Zaye, který poukazuje na údajně proruskou orientaci některých příslušníků této menšiny, naznačuje další vrstvu sekuritizace, tentokrát s cílem podtrhnout potenciální bezpečnostní rizika této skupiny pro Maďarsko. Jeho vyjádření nejen vytváří vnitřní napětí, ale také reflektuje obavy spojené s identitou a loajalitou, což odpovídá fenoménu společenské bezpečnosti, kde skupiny ohrožené tlakem okolních událostí čelí tlaku na udržení své kulturní integrity (Waever, 1993, s. 113).

KMKSZ reaguje na politickou instrumentalizaci maďarské menšiny vyjádřením nesouhlasu s její politizací, což lze chápat jako obranu proti nadměrné sekuritizaci ze strany jak vládnoucí strany, tak opozice. KMKSZ tímto usiluje o ochranu autonomní identity menšiny a odmítá její využívání jako nástroje ve volebních kampaních, čímž se staví na obranu společenské bezpečnosti, která usiluje o ochranu identity skupin, aby se zabránilo jejich destabilizaci (Waever, 1993, s. 124). Otevřeně proputinovské stanovisko Sdružení Národní okupace 2000 je ukázkou opačné reakce, kde narativ „společenského ohrožení“ vede k identifikaci s Ruskem a požadavku na podporu navrácení Zakarpatska k Maďarsku. Tento krok, z hlediska teorie společenské bezpečnosti, podporuje rozkol uvnitř maďarské menšiny a zvyšuje pravděpodobnost její marginalizace v očích majoritní společnosti Ukrajiny, čímž prohlubuje vzájemné napětí a vystavuje menšinu další hrozbě (Buzan, Waever, & de Wilde, 2005, s. 32).

Zmiňovaná finanční pomoc maďarské menšině skrze finanční fondy, jako je Bethlen Gábor Alap a další podobné anebo přímé příspěvky organizacím jako KMKSZ. Nachází se zde také rozšířená humanitární pomoc poskytovaná prostřednictvím programu „*Hungary Helps*“ zahrnovala nejen okamžitou humanitární podporu, jako byly dodávky

potravin, léků a materiálů pro infrastrukturu, ale i dlouhodobé projekty zaměřené na podporu místní ekonomiky a kultury (Orbán, 2022). Maďarská vláda například oznámila dvoumiliardový balíček humanitární pomoci méně než dva týdny po zahájení války, který měl zajistit základní potřeby obyvatel Zakarpatí. Dále maďarské ministerstvo zemědělství poskytlo zakarpatským farmářům více než dvacet milionů forintů na osiva, aby zajistilo kontinuitu zemědělské produkce v regionu, který je klíčový pro místní obživu (Kormány.hu, 2022b). V souvislosti s těmito humanitárními aktivitami však bylo Maďarsko nařčeno z využívání pomoci jako prostředku pro politické vlivy. Místní ukrajinské úřady a média opakovaně kritizovaly činnost maďarských organizací financovaných vládou, které byly obviňovány z propagace separatistických nálad v regionu (Ustymenko, 2022).

Současně ukrajinské úřady zahájily protiopatření, která měla zabránit tomu, aby byl region Zakarpatí vnímán jako ohnisko separatismu. V roce 2022 došlo k několika odhalení nelegálních aktivit na ukrajinsko-maďarských hranicích, kde byly zachyceny skupiny osob pokoušejících se vyhnout vojenské službě prostřednictvím maďarských pasů. Tento fenomén byl široce medializován a přispěl k dalšímu zhoršení vztahů mezi oběma státy. Například ukrajinská pohraniční stráž odhalila síť organizované přepravy vojenských povinných branců, což ukrajinská vláda označila za bezpečnostní hrozbu (MVS.gov.ua, 2022a, 2022b). Tyto akce zahrnovaly také zásahy proti nevládním organizacím podezřívaným z šíření „*velkomad'arské*“ propagandy a zvýšené sledování příspěvků zahraničních fondů, které financovaly maďarské kulturní a vzdělávací aktivity v regionu (Ustymenko, 2022).

Zakarpatí, jako region se silným vlivem maďarské diaspory, čelilo specifickým problémům spojeným s dvojím občanstvím. Ukrajinské úřady opakovaně zadržely jednotlivce, kteří se snažili překročit hranice do Maďarska s využitím maďarských pasů, což bylo často v rozporu s ukrajinskými zákony zakazujícími dvojí občanství. Někteří z těchto osob byli obviněni z nelegálního překračování hranic a v některých případech byly maďarské pasy zabaveny nebo zničeny přímo na hraničních přechodech. Ukrajinská vláda také rozkryla několik sítí organizované přepravy vojenských povinných, které fungovaly na hranicích s Maďarskem. Tyto sítě využívaly falešné dokumenty nebo místní znalosti k přepravě mužů přes hranice. Pohraniční stráž zvýšila počet kontrol, což vedlo k zadržení několika skupin branců a k rozsáhlému vyšetřování zapojených osob (MVS.gov.ua, 2022b).

Ruská invaze na Ukrajinu vytvořila tlak, který vedl mnoho etnických Maďarů k rozhodnutí opustit Ukrajinu a migrovat do Maďarska. Díky tomuto se znovu projevil vliv dvojího občanství ještě více, protože to těmto osobám poskytlo volný pohyb po Evropské unii. Tato možnost stala klíčovou zejména pro muže ve vojenském věku, kteří se snažili uniknout povinné mobilizaci na Ukrajině (Johnson, 2023). Tato migrace obyvatel přispěla k regionální destabilizaci. Protože ti, co neodešli, aby unikli vojenské mobilizaci nebo ekonomickým obtížím, jsou stále více závislí na maďarské pomoci, což zdůrazňuje rostoucí ekonomickou a sociální zranitelnost regionu (Orbán, 2022). Tyto události zásadním způsobem změnily podobu regionu Zakarpatí a demografickou strukturu jeho obyvatel. Zakarpatí se i přes svou geografickou vzdálenost od hlavního válečného konfliktu potýkalo s dopady války, jako byly časté letecké poplachy a příležitostné nálety, které zvyšovaly pocit nejistoty mezi místními obyvateli (Sipos, 2023). Tyto podmínky se spojily s dlouhodobými ekonomickými problémy regionu, jako je vysoká nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí, které byly již před válkou příčinou odlivu mladých lidí. V roce 2022 se tento trend ještě více prohloubil, přičemž migrace dosáhla nových rozměrů. Vesnice jako Verbovec se staly příkladem této situace, kdy mnohé domy zůstaly opuštěné, protože mladí muži i celé rodiny odešli hledat lepší životní podmínky do Maďarska a dalších evropských zemí (Johnson, 2023). Ti, kdo zůstali, jsou většinou ženy, děti a starší lidé, což výrazně oslabilo sociální strukturu a ekonomickou stabilitu regionu.

Tento trend byl podporován maďarskou vládou, která v době války nabídla nejen humanitární pomoc, ale i pracovní příležitosti a další formy podpory pro migranty. Například humanitární iniciativa „*Hungary Helps*“ poskytla nejen potravinovou a materiální pomoc, ale také podpořila ekonomickou integraci migrantů v Maďarsku (Sipos, 2023). Přestože Maďarsko zdůrazňuje své humanitární a kulturní iniciativy, Ukrajina tyto aktivity často interpretuje jako nástroj geopolitického nátlaku a posilování separatismu (Ustymenko, 2022; Kiss, 2023). V kombinaci s ekonomickými faktory, jako je chudoba a nedostatek perspektiv v regionu, migrace nadále podtrhuje složitý vztah mezi Maďarskem a Ukrajinou, který byl během války ještě více vyhrocen.

Z pohledu analýz teorií, lze humanitární pomoc Maďarska, realizovanou prostřednictvím programu „*Hungary Helps*“ a fondů jako Bethlen Gábor Alap, chápat jako strategický krok v rámci sekuritizačního aktu. Podle Buzana, Waevera a de Wilde (2005) proces sekuritizace spočívá v tom, že určitý fenomén je prezentován jako existenční hrozba, čímž se legitimizuje mimořádná akce (s. 145–146). Maďarsko prezentuje svou humanitární pomoc jako způsob ochrany své diaspory a podpory její

identity. Například dvoumiliardový balíček pomoci a podpora zemědělské produkce v Zakarpatské oblasti mohou být interpretovány jako snaha stabilizovat region, kde má Maďarsko kulturní a historické vazby (Kormány.hu, 2022a, 2022b). Tyto kroky však Ukrajina interpretuje jako nástroj geopolitického nátlaku. Zejména opakované obvinění Maďarska z propagace separatismu prostřednictvím této pomoci zdůrazňuje, jak lze otázku humanitární pomoci vnímat skrze sekuritizační rámec jako akt ohrožující státní suverenitu (Ustymenko, 2022). Tento sekuritizační proces je dále posílen mediálními narativy a veřejným diskurzem na Ukrajině, kde jsou maďarské iniciativy spojovány s podporou separatismu. Jak zdůrazňují Buzan et al. (2005), sekuritizace je úspěšná tehdy, pokud je hrozba akceptována širším publikem, což umožňuje legitimizaci opatření (s. 146). Na Ukrajině to zahrnovalo zvýšenou kontrolu přeshraničních aktivit a zadržování jednotlivců s maďarskými pasy.

Dle teorie společenské bezpečnosti, jak ji formuloval Waeffer (1993), představují kulturní, jazyková a ekonomická práva menšin klíčový aspekt společenské identity. Humanitární a kulturní podpora maďarské vlády se zaměřuje na ochranu identity maďarské menšiny v Zakarpatské oblasti, která čelí tlaku jak z ukrajinské legislativy (např. jazykového zákona), tak z důsledků ruské invaze na Ukrajinu (Orbán, 2022). Podle Waeffera (1993) mohou být otázky identity vnímány jako existenční hrozby, což mobilizuje snahy o jejich ochranu (s. 23–26). Například programy na podporu místní ekonomiky a financování kulturních aktivit v regionu lze interpretovat jako snahu o zachování identity diaspory a posílení jejího spojení s mateřskou zemí (Orbán, 2022). Z pohledu Ukrajiny však tyto kroky narušují její národní suverenitu a jsou vnímány jako destabilizační faktory a faktory možné způsobující separatistické tendence, které Ukrajina zažila na východě její země v Doněcké a Luhanské oblasti. Zásahy proti maďarským nevládním organizacím podezřívaným z šíření separatistických myšlenek ilustrují, jak Ukrajina interpretuje tyto aktivity jako ohrožující společenskou stabilitu (Ustymenko, 2022). Tato dynamika odpovídá Waefferově tezi, že vnímané hrozby mohou eskalovat napětí mezi aktéry.

V rámci společenského bezpečnostního dilematu, jak jej popisuje Roe (n.d.), kroky jedné strany, zaměřené na ochranu identity nebo vlivu, mohou být druhou stranou interpretovány jako destabilizační. Ukrajina interpretuje maďarskou humanitární a kulturní pomoc, například prostřednictvím organizací jako Bethlen Gábor Alap, jako nástroj k posilování vlivu Maďarska v regionu a potenciální podporu separatismu (MVS.gov.ua, 2022a, 2022b). Tento pohled vedl k zavádění opatření zaměřených na

kontrolu přeshraničních aktivit a omezení financování nevládních organizací spojených s Maďarskem. Důsledkem je například konfiskace maďarských pasů u osob s dvojím občanstvím, což ukazuje na rostoucí obavy Ukrajiny z možného zneužití dvojího občanství, zejména v kontextu války (Johnson, 2023). Dvojí občanství umožňuje osobám vojenského věku vyhnout se mobilizaci a získat bezpečnější podmínky v Maďarsku, což dále přispívá k napětí mezi státy.

Ruská invaze na Ukrajinu zvýšila migrační tlak, což vedlo k odchodu především mladých Maďarů z Ukrajiny do Maďarska. Tento jev je zčásti podporován maďarskou vládou, která nabízí humanitární a ekonomickou podporu migrantům, ale také zintenzivňuje kritiku Ukrajiny kvůli omezování práv menšin (Orbán, 2022; Ustymenko, 2022). Z pohledu sekuritizace je tato migrace interpretována jako důkaz rostoucího maďarského vlivu, zatímco z pohledu společenské bezpečnosti jde o reakci na vnímané ohrožení identity. Koncept dilematu společenské bezpečnosti vysvětluje, proč kroky obou stran vedou k oboustranné eskalaci, což narušuje regionální stabilitu a komplikuje vztahy mezi Ukrajinou a Maďarskem.

K dalšímu zhoršení přispělo také několik skutků, které se objevili ke konci roku 2022, kdy například Viktor Orbán se objevil na setkání s maďarskými fotbalisty, a přitom měl na sobě šálu s nápisem „*Velké Maďarsko*“. Odkazuje to na Trianonskou smlouvu, kdy Maďarsko ztratilo kvůli této smlouvě velkou část svého území. Skrz tuto skutečnost je Trianonská smlouva právě i v současném Maďarsku jedním z důležitých pilířů, kdy se přeměňuje na symbol „*Velkého Maďarska*“ a jeho rozsáhlá území, které právě díky této smlouvě Maďarsko ztratilo. Což vedlo k silnému pocitu ztráty, který přetrval až do současnosti. V moderní maďarské politice je koncept „*Velkého Maďarska*“ nadále živým symbolem. V souvislosti s tím čelí Maďarsko kritice za oživování nacionalistického sentimentu, když otevřeně vyjadřuje podporu etnickým Maďarům žijícím za hranicemi Maďarska, a dokonce občas používá mapy a symboliku „*Velkého Maďarska*“ při veřejných vystoupeních. Jako například Viktor Orbán, když řekl že „*Suverénní stát mezi Ruskem a střední Evropou, který nyní pro zjednodušení budeme nazývat Ukrajina.*“ (Trippe, 2022).

Mezi další zhoršení vztahů mezi těmito státy přispělo také odstranění sochy Turula ze zámku Munkacsí v říjnu 2022. Turul je mytický pták z maďarské mytologie, symbolizující sílu, svobodu a národní identitu Maďarů. Socha Turula byla poprvé vztyčena na hradě Palanok v Mukačevu v roce 1896 na počest tisíciletého výročí maďarského osídlení Karpatské kotliny. Tato socha byla odstraněna v roce 1924

československými úřady a následně v roce 1945 sovětskou armádou. V roce 2008 byla socha znovu instalována díky finanční podpoře maďarského podnikatele Imre Pákha. Nicméně v říjnu 2022 byla socha opět odstraněna místními ukrajinskými úřady a nahrazena ukrajinským státním znakem, trojzubcem (tryzub). Dle reakcí maďarských médií, maďarských státníků a také organizací maďarských médií to bylo zcela neopodstatněnou provokací. László Brenzovics, bývalý předseda karpatsko-maďarského kulturního svazu (KMKSZ), označil tento čin za „barbarský“ a narušující historické smíření. *„Problémem je barbarský způsob odstranění sochy a skutečnost, že byla nahrazena na stejném místě ukrajinským státním znakem“* (Brenzovics, 2022). KMKSZ rovněž vydalo oficiální prohlášení, ve kterém odsoudilo rozhodnutí mukačevských městských orgánů. Organizace zdůraznila, že odstranění sochy Turula je nejen historickou urážkou, ale také přispívá k napětí mezi etnickými komunitami: *„Tento unáhlený a nevhodný krok nevede k ničemu jinému než k nesmyslné a zbytečné nenávisti“* (KMKSZ, 2022). Prohlášení dále vyzývá k návratu sochy na původní místo a k zachování kulturního smíru mezi všemi národy žijícími v regionu. Podobně i analýza na stránkách Biztonságpolitika.hu, od autora Gergő, upozornila, že odstranění sochy je součástí širšího problému, kdy ukrajinská politika postupně omezovala práva maďarské menšiny, zejména v oblasti jazykového a kulturního užívání (Gergő, 2022).

K určitému zlepšení vztahů přispěla ke konci roku 2022 první návštěva maďarské prezidentky Katalin Novák na Ukrajině, ta byla pozvána ukrajinským prezidentem Zelenským. Byla nejvýznamnější diplomatická cesta maďarské politické reprezentace od začátku války. Návštěva proběhla na pozvání ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského a měla za cíl posílit vztahy mezi oběma státy a projednat otázky podpory Ukrajiny během konfliktu s Ruskem. Nováková zdůraznila humanitární pomoc, kterou Maďarsko poskytuje Ukrajině, a vyjádřila podporu pro maďarskou menšinu v Zakarpatsku. *„Nejsilnější zbraní je naše maďarské srdce, a toto srdce potřebujeme, abychom mohli dosáhnout míru,“* uvedla prezidentka po jednání se Zelenským (Index.hu, 2022). Během této návštěvy Maďarsko oznámilo finanční podporu prostřednictvím Evropské unie ve výši 187 milionů eur jako součást celkové pomoci Ukrajině ve výši 18 miliard eur (Reuters, 2022).

Důležitým tématem jednání byla i práva maďarské menšiny v Zakarpatské oblasti. RFE/RL upozorňuje, že dlouhodobé napětí mezi oběma zeměmi pramení především z omezení jazykových a vzdělávacích práv, což bylo opakovaně předmětem kritiky ze

strany Maďarska (RFE/RL, 2022). Návštěva Novákové byla vnímána jako snaha o zmírnění tohoto napětí a obnovení dialogu mezi oběma zeměmi.

Druhá návštěva proběhla v srpnu 2023, kdy Katalin Nováková znovu navštívila Ukrajinu, aby se zúčastnila třetího summitu Platformy pro Krym v Kyjevě. Během svého projevu na summitu zdůraznila jednoznačnou podporu Ukrajině: „Musíme jednoznačně stát po boku Ukrajiny a odsoudit ruskou nespravedlivou agresi. Ukrajina má právo říct: *„válka začala na Krymu a musí skončit znovudobytím Krymu“*“ (Tudás.hu, 2023). V rámci bilaterálních jednání se Zelenským bylo dohodnuto několik klíčových bodů, včetně přípravy nové dohody o vzájemných vztazích a rychlého pokroku v otázkách práv maďarské menšiny v Zakarpatsku (Tudás.hu, 2023). Nováková také navštívila vesnici Zahalci, kde Maďarsko prostřednictvím humanitárních organizací obnovuje školu a mateřskou školu poškozené během bojů. *„Děti mohou za všech okolností počítat s maďarskou pomocí,“* zdůraznila při své návštěvě (Tudás.hu, 2023).

Tyto návštěvy reflektují dvojí cíl Maďarska: podporovat Ukrajinu ve válce proti Rusku a současně hájit práva maďarské komunity, což zůstává klíčovou prioritou maďarské zahraniční politiky. Cíl podporovat Ukrajinu se pozměnil od prvotního odmítnutí podpory na začátku války, jak jsem již uváděl výše. Můžeme tak vidět určitý posun v těchto vztazích a jejich zlepšení. Práva maďarské menšiny v Zakarpatsku byla během obou návštěv jedním z klíčových témat. Diskuse o těchto právech a výzvy k jejich respektování ukázaly, že Maďarsko je připraveno jednat o této citlivé otázce prostřednictvím dialogu, nikoli jednostranných kroků. To je důležitý signál pro zlepšení vztahů (RFE/RL, 2022).

Těsně před touto návštěvou maďarské prezidentky předcházelo vyjádření ohledně výrazné navýšení finanční podpory na vzdělání pro etnické Maďary žijící za hranicemi. Toto oznámení přišlo skrze Maďarská vláda pod vedením místopředsedy vlády Zsolta Semjéna. Semjén na setkání Stálé maďarské konference (MÁÉRT) v Budapešti uvedl: *„Etnickým Maďarům v Zakarpatské oblasti bude okamžitě poskytnuta zvýšená podpora, protože se nacházejí v nejtěžší situaci“* (Semjén, 2022). V současnosti činí podpora 22 400 forintů (55 eur) na dítě a školní rok, přičemž pro Zakarpatsko bude obecně navýšena, zatímco pro další oblasti bude zavedena od příštího akademického roku. (Semjén, 2022). Tato opatření odrážejí odhodlání maďarské vlády posílit vzdělávací možnosti pro svou diasporu v zahraničí.

Přístup kodaňské školy, vzhledem k bezpečnosti, lze aplikovat například na migrace etnických Maďarů z Ukrajiny do Maďarska je prezentována maďarskou vládou

jako klíčová pro ochranu národní identity. Humanitární a ekonomická podpora migrantům není pouze aktem solidarity, ale i způsobem, jak posílit kolektivní identitu Maďarů. Tento proces přechází z politizace do sekuritizace, protože migrace je rámována jako otázka přežití národní identity (Buzan, Waever, & de Wilde, 2005, s. 139–144).

Odstranění sochy Turula ukrajinskou vládou je Maďarskem interpretováno jako zásah do jeho historické identity. Symbol Turula hraje v maďarské kultuře a historii významnou roli a jeho odstranění je vnímáno jako akt, který ohrožuje kulturní kontinuitu Maďarů. Z pohledu společenské bezpečnosti je ochrana těchto symbolů klíčová, protože zachování historické paměti je považováno za existenční otázku (Waever, 1993, s. 23–24). Obrazem dilematu společenské bezpečnosti můžeme maďarské kroky, jako podpora migrantů nebo symbolické vyjádření historických resentmentů, vnímat Ukrajinou jako zásah do její národní suverenity. Naopak, ukrajinské kroky, jako omezení jazykových práv nebo odstranění sochy Turula, jsou Maďarskem interpretovány jako útok na identitu jeho diaspory. Tento dynamický proces vede k eskalaci napětí a vytváří situaci, kdy se obě strany cítí ohroženy opatřeními druhé strany (Roe, n.d.).

Dalším příkladem je symbolika „*Velkého Maďarska*“, kterou prezentoval Viktor Orbán například šálou s mapou historických hranic Uherského království, představuje klíčový prvek dynamiky společenského bezpečnostního dilematu. Z pohledu Maďarska jde o nástroj ochrany národní identity a podpory maďarské diaspory, což je vnímáno jako reakce na historické trauma spojené s Trianonskou smlouvou (Waever, 1993, s. 23–24; Roe, n.d.). Ukrajina však tuto symboliku interpretuje jako revizionistický krok, který ohrožuje její národní soudržnost a suverenitu. Tento rozdílný pohled vede k eskalaci napětí, kdy kroky jedné strany, například maďarská podpora menšin či ukrajinské omezení jazykových práv, jsou druhou stranou vnímány jako hrozba (Buzan, Waever, & de Wilde, 2005, s. 142–144; Roe, n.d.). Tento proces ukazuje, jak symboly a identita mohou polarizovat vztahy a komplikovat dialog mezi státy.

Diplomatické návštěvy maďarské prezidentky Katalin Novák na Ukrajině představují snahu zmírnit napětí. Dialog zaměřený na zlepšení práv maďarské menšiny ukazuje potenciál přesunout dané otázky zpět z oblasti sekuritizace do politizace. Přesto přetrvávající napětí naznačuje, že hluboké identitární spory nelze řešit pouze jednostrannými kroky (Roe, n.d.).

Návštěva maďarské prezidentky nebyla jedinou událostí týkající se maďarské menšiny v Zakarpatí v roce 2023. V tomto roce Ukrajina přijala novelu zákona o národnostních menšinách s cílem splnit požadavky Evropské komise a Benátské komise.

Tyto změny měly poskytnout lepší ochranu práv menšin a přiblížit ukrajinskou legislativu evropským standardům. Novela zahrnovala například možnost používání menšinových jazyků ve volebních kampaních, zavedení bilingvních označení ve veřejném prostoru a snížení povinného podílu výuky v ukrajinštině u určitých předmětů (Jędrysiak, Nieczypor, 2023b). Přestože tyto změny byly krokem vpřed, mnoho kritiků je považuje za nedostatečné. Podle společného prohlášení organizací KMKSZ a UMDSZ „*novela stále nenaplňuje mezinárodní standardy ochrany menšinových práv a zahrnuje vágní pojmy, které umožňují jejich arbitrární výklad*“ (KMKSZ & UMDSZ, 2023).

Maďarsko reagovalo na tyto změny s výhradami. Tamás Menczer, státní tajemník pro zahraniční vztahy, uvedl, že „*nová legislativa je stále daleko od obnovení práv z roku 2015, která byla postupně omezena ukrajinskou vládou*“ (About Hungary, 2023b). Premiér Viktor Orbán navíc otevřeně pohrozil vetem zahájení přístupových jednání Ukrajiny s EU na prosincovém summitu Evropské rady. Orbán kritizoval „*systémovou korupci na Ukrajině*“ a požadoval „*strategickou debatu*“ o budoucích vztazích mezi EU a Ukrajinou (Sadecki, 2023c).

Můžeme tímto vidět, jak je debata kolem ukrajinského jazykového zákona stále živá a je tak jedním z hlavních příčin těchto vypjatých vztahů, které se vztahují k maďarské menšině v Zakarpatí. Tento problém tedy využívá maďarská vláda k prezentaci kulturního ohrožení své menšiny již od samého začátku a staví na něm své časté argumenty vůči Ukrajině.

V rámci roku 2023 zůstává situace na lokální úrovni pro maďarskou menšinu komplikovaná. Například v Mukačevu byly během školních ceremonií zakázány maďarské národní symboly, což vyvolalo ostrou reakci maďarské vlády. Árpád János Potápi, státní tajemník pro zahraniční Maďary, označil toto opatření za „*neakceptovatelné a v rozporu s evropskými hodnotami*“ (About Hungary, 2023c).

Celkovou situaci neulehčuje ani fakt, že Maďarsko je jedním z mála států EU, které udržují těsné vztahy s Ruskem. Tato situace komplikuje jeho postoj k podpoře Ukrajiny a posiluje napětí mezi Budapeští a ostatními členskými státy EU. Zatímco Maďarsko požaduje větší ochranu práv maďarské menšiny, Ukrajina se snaží balancovat mezi evropskými požadavky na reformy a zachováním národní jednoty (Nieczypor, 2023a).

V případě novely zákona o menšinách lze vidět počáteční politizaci tématu, kdy Ukrajina reaguje na požadavky Evropské komise tím, že zavádí opatření, jako je bilingvní označení nebo zmírnění podílu výuky v ukrajinštině. Tato opatření však Maďarsko

interpretuje jako nedostatečná a rámuje je jako ohrožení práv své menšiny. Tento přechod z politizace do sekuritizace je patrný z výroků maďarských představitelů, například Tamáse Menczera, který kritizoval, že práva z roku 2015 nebyla obnovena (Buzan et al., 2005, s. 145).

Ukrajina zavádí jazykovou politiku a omezení na základě ochrany své národní jednoty, což však Maďarsko interpretuje jako hrozbu pro kulturní a jazykovou identitu své diaspory. Zákaz maďarských národních symbolů během školních ceremonií v Mukačevu je dalším příkladem tohoto dilema. Zatímco Ukrajina vidí tento krok jako způsob, jak posílit národní identitu, Maďarsko jej označuje za nepřijatelný zásah do práv menšin (Roe, n.d.).

Maďarsko v tomto případě rámuje svou diasporu jako klíčovou součást své národní identity, která vyžaduje ochranu i na území jiného státu. Tento přístup odpovídá Waeverově koncepci, kdy je identita států a skupin vnímána jako klíčový faktor jejich bezpečnostní politiky (Waever, 1993, s. 23–24).

Maďarsko-ukrajinské vztahy v roce 2024 byly výrazně ovlivněny pokračujícími spory o práva maďarské menšiny v Zakarpatské oblasti a geopolitickými důsledky války na Ukrajině. Mezi klíčové události patřila návštěva premiéra Viktora Orbána na Ukrajině, diplomatická jednání mezi ministry zahraničí obou zemí a kontroverzní výroky některých maďarských politiků, které se týkaly budoucnosti Zakarpatské oblasti. Orbánova návštěva Kyjeva, první od začátku války, byla vnímána jako pokus o otevření dialogu. Během setkání s prezidentem Volodymyrem Zelenským premiér zdůraznil potřebu mírových jednání a příměří. Tato návštěva však nepřinesla konkrétní výsledky, přičemž Orbán označil zajištění práv maďarské menšiny za klíčovou podmínku pro zlepšení vzájemných vztahů (NPR, 2024; Gizińska, Niecypor, 2024). Kritici však tvrdí, že Orbánovy kroky byly spíše snahou zlepšit obraz Maďarska v Evropské unii než skutečným zájmem o podporu Ukrajiny. Současně premiér využil situace k propagaci myšlenky nové pravicové aliance v rámci Evropského parlamentu (Gizińska, Niecypor, 2024).

Práva maďarské menšiny zůstala jedním z hlavních témat maďarsko-ukrajinských vztahů. Ministr zahraničí Péter Szijjártó označil nedávné změny ukrajinské legislativy za „*pozitivní krok*“, avšak zdůraznil, že nedosahují obnovení práv, která menšina měla před rokem 2015. Ukrajinský ministr Dmytro Kuleba naopak prohlásil, že otázka práv maďarské menšiny je již „*zásadně vyřešená*“ (Spike, 2024). Organizace KMKSZ ocenila legislativní změny, jako je povolení studia v mateřském jazyce na základních školách, ale

kritizovala přetrvávající omezení v oblastech vyššího vzdělání, politické reprezentace a používání národních symbolů (KMKSZ, 2024).

Jedním z klíčových a zároveň nejvíce kontroverzních témat v roce 2024 byly výroky předsedy krajně pravicové maďarské strany „*Naše vlast*“, Lászlóa Toroczkai, který veřejně prohlásil, že v případě ztráty ukrajinské státnosti by Maďarsko mělo vznést nárok na Zakarpatskou oblast. „*Pokud tato válka skončí tak, že Ukrajina ztratí svou státnost, protože i to je na stole, pak mi dovolte, abych za jedinou maďarskou stranu, která zastává tento postoj, vzkázal, že si nárokuje Zakarpatskou oblast,*“ uvedl Toroczkai během konference v lednu 2024 (Reuters, 2024). Tato vyjádření byla učiněna v rámci setkání, na kterém se kromě maďarských zástupců účastnili i členové německé krajně pravicové strany Alternativa pro Německo (AfD) a nizozemského Fóra pro demokracii. Toroczkai rovněž vyzval k autonomii pro etnické Maďary žijící na západě Ukrajiny, přičemž zdůraznil, že Maďarsko dlouhodobě obhajuje práva své menšiny na mezinárodní úrovni (idnes.cz, 2024).

Mezinárodní společenství, včetně EU a NATO, jednoznačně odmítlo jakékoliv pokusy o zpochybnění územní celistvosti Ukrajiny. Evropský komisař pro rozšíření uvedl: „*Jakékoli pokusy o územní nároky na Ukrajině jsou v rozporu s mezinárodním právem a podkopávají stabilitu celého regionu*“ (Ryšánek, 2024). Ukrajinská vláda označila tyto výroky za „*nepřijatelné a destabilizující*“, přičemž zdůraznila, že územní celistvost země je neoddiskutovatelná. Zároveň varovala, že podobné projevy mohou mít dopad na bilaterální vztahy s Maďarskem, které jsou již nyní poznamenány spory ohledně práv menšin a maďarských obstrukcí v EU (idnes.cz, 2024).

Maďarsko také pokračovalo v blokování klíčových finančních a vojenských balíčků EU pro Ukrajinu. Podle některých evropských představitelů Orbán tento krok využívá jako páku k získání unijních fondů zmrazených kvůli obviněním z korupce a porušování právního státu v Maďarsku (Goble, 2024). Podpora Ukrajiny ze strany Maďarska byla i nadále podmíněna zajištěním práv maďarské menšiny, přičemž Orbán zdůraznil, že nepodpoří další kroky k integraci Ukrajiny do EU bez záruk na kulturní autonomii, vzdělání v mateřském jazyce a politickou reprezentaci (About Hungary, 2024). Tento postoj byl v Bruselu ostře kritizován jako obstrukční a proruský, což vedlo k dalšímu zhoršení vztahů mezi Maďarskem a ostatními členskými státy EU (Ryšánek, 2024).

Orbánova návštěva Kyjeva byla oficiálně prezentována jako snaha o dialog, ale její skutečný obsah ilustruje proces sekuritizace. Orbán označil ochranu práv maďarské

menšiny za klíčovou podmínku pro zlepšení bilaterálních vztahů, což rámuje tuto otázku jako existenční hrozbu. Maďarská vláda navíc spojila podporu Ukrajiny v EU s legislativními změnami na ochranu kulturní autonomie své menšiny, což posunulo otázku z politické na bezpečnostní úroveň (Buzan et al., 2005, s. 146).

Dalším příkladem sekuritizace jsou výroky Lászlóa Toroczkai, který navrhl, aby Maďarsko vzneslo nárok na Zakarpatskou oblast v případě ztráty ukrajinské státnosti. Tyto výroky eskalovaly situaci, protože rámovaly maďarskou menšinu jako identitární hodnotu, kterou je nutné chránit, i za cenu teritoriálních nároků. Tento proces odpovídá klíčovým prvkům sekuritizace, kdy aktér prezentuje hrozbu a navrhuje mimořádná opatření na její zvládnutí (Buzan et al., 2005, s. 147).

Ukrajinská vláda se snaží zachovat národní jednotu prostřednictvím jazykové politiky a omezení používání menšinových symbolů, což je ze strany Maďarska a jeho menšiny interpretováno jako ohrožení jejich práv. Například Ukrajinská legislativa povolující studium v mateřském jazyce na základních školách byla oceněna organizací KMKSZ, ale přetrvávající omezení ve vyšším vzdělání a politické reprezentaci dále eskalovala pocit ohrožení mezi oběma stranami (Roe, n.d.). Územní nároky a návrhy na autonomii ze strany maďarských politiků, jako je Toroczkai, jsou dalším příkladem eskalace společenského bezpečnostního dilematu. Ukrajinská vláda tyto výroky označila za destabilizující a nepřijatelné, přičemž zdůraznila, že ohrožují územní celistvost státu. Roeovo tvrzení, že v multikulturním prostředí mohou identitární konflikty přejít do eskalované bezpečnostní hrozby, je zde evidentní (Roe, n.d.).

Maďarsko dlouhodobě rámuje ochranu své diaspory jako základní součást své národní identity. Orbánovo zdůraznění práv menšiny v Zakarpatské oblasti a jejich spojení s podporou Ukrajiny v EU je příkladem, kdy je identita rámována jako existenční hodnota, kterou je třeba chránit i za cenu mezinárodních konfliktů (Waeber, 1993, s. 23–24). Mezinárodní reakce na Toroczkaiho výroky, včetně jednoznačného odmítnutí ze strany EU a NATO, potvrzuje Waeberovu tezi, že identitární otázky mají potenciál destabilizovat regionální bezpečnost, pokud nejsou adekvátně řešeny. Zahraniční aktéři v tomto případě zdůrazňují význam územní celistvosti Ukrajiny jako klíčového faktoru regionální stability (Waeber, 1993, s. 24).

Závěr

Tato bakalářská práce představuje komplexní analýzu problematiky maďarské menšiny na Ukrajině, přičemž klíčovým rámcem zkoumání byly: teorie sekuritizace, teorie

společenské bezpečnosti a koncept dilema společenské bezpečnosti. Tyto přístupy poskytly mnohohrstevnatý rámec pro pochopení toho, jak otázky identity, bezpečnosti a politiky ovlivňují mezistátní vztahy i vnitřní dynamiku etnických skupin. Všechny tři teorie byly v práci aplikovány na kroky Viktora Orbána, jeho rétoriku a praktické politiky, aby bylo možné odpovědět na hlavní výzkumnou otázku, zda lze tyto kroky interpretovat jako sekuritizaci, politizaci, nebo jako kombinaci obou přístupů.

Orbánova politika vůči maďarské menšině na Ukrajině nese jasné znaky sekuritizace. Sekuritizace, jak ji definuje kodaňská škola, představuje proces, kdy je určitý problém transformován do roviny bezpečnosti a rámován jako existenční hrozba pro specifický referenční objekt. V Orbánově případě byl tímto referenčním objektem definován maďarská menšina, přičemž situace maďarské menšiny na Ukrajině byla opakovaně prezentována jako existenční hrozba. Tento přístup Orbánovi umožnil legitimizovat mimořádná opatření, která zahrnovala masové udělování maďarského občanství, podporu jazykových práv menšiny a diplomatické zásahy v otázce autonomie pro maďarskou komunitu v Zakarpatské oblasti.

Jedním z klíčových příkladů sekuritizace byla politika dvojího občanství, která umožnila etnickým Maďarům na Ukrajině získat maďarské občanství. Tento krok měl zásadní symbolický význam, neboť posílil spojení mezi maďarskou menšinou a mateřským státem. Zároveň však měl praktické důsledky, neboť umožnil Maďarům na Ukrajině využívat výhod spojených s občanstvím Evropské unie, což posílilo jejich loajalitu vůči Maďarsku. Tento proces byl však na Ukrajině vnímán jako zásah do její národní suverenity a vyústil v diplomatickou krizi. Veřejně medializované události, jako například tajné ceremonie udělování občanství na maďarském konzulátu v Berehově, vedly k vyhoštění maďarského konzula, což vyvolalo reciproční kroky Maďarska. Tato eskalace byla v práci interpretována jako klasické dilema společenské bezpečnosti, kdy opatření jedné strany na ochranu identity a práv jsou druhou stranou vnímána jako ohrožení její národní bezpečnosti.

Dalším významným příkladem sekuritizace byla Orbánova kritika ukrajinského zákona o vzdělávání z roku 2017. Tento zákon, který stanovil ukrajinštinu jako hlavní vyučovací jazyk na státních školách od páté třídy, byl ukrajinskou vládou obhajován jako nezbytný krok k posílení národní jednoty a soudržnosti v kontextu ruské agrese. Pro maďarskou menšinu na Ukrajině však tento zákon představoval omezení jejich jazykových práv a přístupu ke vzdělání v mateřském jazyce, což Orbánova vláda označila za existenční ohrožení kulturní identity této menšiny. Rétorika Orbánovy vlády

v tomto případě opět zdůrazňovala, že jazyková práva jsou klíčovým aspektem kolektivní identity, což odpovídá principům sekuritizačních procesů.

Druhou teorií, která byla v práci použita, je teorie společenské bezpečnosti, která rozšiřuje pojetí bezpečnosti o otázky identity, jazyka, kultury a dalších nevojenských aspektů. Tato teorie umožňuje analyzovat, jak mohou být otázky kulturní a jazykové identity vnímány jako existenční hrozby pro určitá společenství. Orbánova politika vůči maďarské menšině na Ukrajině byla zkoumána z tohoto hlediska, zejména s ohledem na jeho důraz na ochranu jazykových práv a kulturní autonomie. Ukrajinský zákon o vzdělávání z roku 2017 byl Orbánovou vládou označen za přímé ohrožení kulturní identity maďarské menšiny. Tento případ ukázal, jak otázky jazyka a vzdělávání mohou být konstruovány jako otázky bezpečnosti, což odpovídá základním principům teorie společenské bezpečnosti. Tato teorie navíc poskytla rámec pro pochopení toho, jak Orbánův diskurz rezonoval mezi příslušníky maďarské menšiny na Ukrajině, kteří často vnímali jazyková práva jako klíčovou součást své identity.

Třetí pohled, který je v práci aplikován, byl koncept dilematu společenské bezpečnosti. Tento koncept vychází z předpokladu, že snaha jedné skupiny o ochranu vlastní identity může být vnímána druhou skupinou jako ohrožení její bezpečnosti. V případě maďarsko-ukrajinských vztahů bylo toto dilema patrné na několika úrovních. Maďarská politika udělování občanství etnickým Maďarům na Ukrajině byla Orbánovou vládou prezentována jako ochrana jejich práv a identity, avšak Ukrajinou byla vnímána jako zásah do její suverenity a potenciální ohrožení její územní integrity. Tento případ ilustroval, jak kroky na ochranu jedné skupiny mohou vést k eskalaci napětí mezi státy a komunitami. Stejně tak Orbánova podpora autonomie maďarské menšiny byla Ukrajinou interpretována jako podkopávání její národní jednoty, což dále posilovalo dilema společenské bezpečnosti.

Vedle těchto jasných příkladů sekuritizace však analýza odhalila i významné prvky politizace. Politizace představuje proces, při němž je určitá otázka využívána k posílení politického postavení a prosazení strategických cílů. V Orbánově případě bylo zřejmé, že otázka maďarské menšiny na Ukrajině byla systematicky využívána jako nástroj k posílení jeho domácí i mezinárodní pozice. Orbánova vláda se prezentovala jako ochránce maďarských národních zájmů a kulturní identity, což posilovalo jeho popularitu mezi konzervativními voliči v Maďarsku i mezi Maďary žijícími v zahraničí. Na mezinárodní scéně pak Orbán využíval tuto otázku k odlišení Maďarska od ostatních

států Evropské unie a k budování obrazu nezávislého lídra, který odmítá „*diktát Bruselu*“ a hájí autonomní zájmy svého státu.

Tato politizační rovina byla patrná i v Orbánově přístupu k širším geopolitickým otázkám, zejména k otázce sankcí vůči Rusku. Orbánova vláda zdůrazňovala, že sankce nesmí poškodit maďarské ekonomické zájmy, přičemž argumentovala, že energetická závislost na Rusku je klíčová pro stabilitu Maďarska. Tento přístup byl kombinován s podporou práv maďarské menšiny na Ukrajině, což vytvářelo obraz konzistentní a pragmatické politiky, která balancovala mezi závazky vůči EU a NATO a specifickými národními zájmy.

Práce také zkoumala, jak byly tyto procesy vnímány samotnou maďarskou menšinou na Ukrajině i širší ukrajinskou veřejností. Z analýzy vyplývá, že zatímco část maďarské menšiny vítala Orbánovu podporu jako zásadní pro zachování své identity, jiní se obávali, že tato politika může zhoršit jejich postavení v ukrajinské společnosti a prohloubit mezinárodní napětí. Ukrajinská veřejnost často vnímala Orbánovy kroky jako destabilizující faktor, což přispívalo k polarizaci a posilovalo konflikty v regionu.

Analýza těchto teorií ukázala, že sekuritizace a politizace nejsou vzájemně vylučujícími se procesy, ale často se doplňují a posilují. Tato strategie však má značné důsledky pro mezistátní vztahy, mezinárodní soužití a regionální stabilitu. Práce rovněž zdůraznila potřebu de-sekuritizace jako prostředku ke zmírnění podobných konfliktů. Tento přístup by umožnil přesunout otázky menšinových práv z roviny bezpečnosti zpět do roviny politické, což by vytvořilo prostor pro dialog, spolupráci a hledání kompromisů. Tento přístup je klíčový pro zajištění stability ve střední a východní Evropě, kde otázky národních menšin často fungují jako katalyzátor mezistátních sporů.

Seznam literatury

Ustymenko, B. (2022). *Ukraine's Transcarpathia: The other center of tension in the heart of Europe*. The Jamestown Foundation. Dostupné z <https://jamestown.org/program/ukraines-transcarpathia-the-other-center-of-tension-in-the-heart-of-europe/>

MVS.gov.ua. (2022a). *На Закарпатті та в Чернівецькій області затримали більше десяти осіб, які планували незаконно перетнути кордон*. Dostupné z <https://mvs.gov.ua/en/news/na-zakarpatti-ta-v-cherniveckii-oblasti-zatrimali-bilse-desyatyo-osib-yaki-planuvali-nezakonno-peretnuti-kordon>

MVS.gov.ua. (2022b). *На Закарпатті прикордонники викрили канал із переправлення за кордон військовозобов'язаних чоловіків*. Dostupné z <https://mvs.gov.ua/en/news/na-zakarpatti-prikordonniki-vikrili-kanal-iz-perepravlennya-za-kordon-viiskovozobov'язanix-colovikiv>

Sipos, N. (2023). *Helpful Hungarians rush to aid of fleeing Ukrainians*. France24. Dostupné z <https://www.france24.com/en/live-news/20220227-helpful-hungarians-rush-to-aid-of-fleeing-ukrainians>

About Hungary. (2023a). *This is why we say that the rights of Hungarians in Transcarpathia are in danger*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/blog/this-is-why-we-say-that-the-rights-of-hungarians-in-transcarpatia-are-in-danger>

About Hungary. (2023b). *Hungarian government will thoroughly examine legislation passed by Ukraine's parliament*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/hungarian-government-will-thoroughly-examine-legislation-passed-by-ukraines-parliament>

About Hungary. (2023c). *State secretary: Treatment of ethnic Hungarian community in Transcarpathia is unacceptable*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/state-secretary-treatment-of-ethnic-hungarian-community-in-transcarpathia-is-unacceptable>

KMKSZ & UMDSZ. (2023). *Joint statement on the planned amendment of the law.* HHRF. Dostępne z <https://hhf.org/2023/08/10/kmksz-and-umdsz-issue-joint-statement-on-the-planned-amendment-of-the-law/>

Nieczypor, K. (2023a). *Changes that change nothing: Ukraine amends law on national minorities.* OSW. Dostępne z <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-10-02/changes-change-nothing-ukraine-amends-law-national-minorities>

Jędrysiak, M., Nieczypor, K. (2023b). *Ukraine: Another amendment to law on national minorities.* OSW. Dostępne z <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-12-13/ukraine-another-amendment-to-law-national-minorities>

Sadecki, A. (2023c). *Orbán's blackmail: Hungary threatens to block Ukraine's integration with the EU.* OSW. Dostępne z <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-12-05/orbans-blackmail-hungary-threatens-to-block-ukraines-integration-eu>

Spike, J. (2024). *Ukrainian and Hungarian foreign ministers meet but fail to break a diplomatic deadlock.* AP News. Dostępne z <https://apnews.com/article/ukraine-hungary-no-breakthrough-relations-eu-summit-57767894c0119da5cc315e8b69d833d9>

Hungarian Human Rights Foundation. (2024). *Set Back in Minority Language Education in Ukraine.* Dostępne z <https://hhf.org/on-our-radar/hungarians-in-ukraine/>

Goble, P. (2024). *Budapest's Use of the Hungarian Issue in Ukraine Helps Orbán and Moscow, Hurts Kyiv and Chişinău.* The Jamestown Foundation Dostępne z <https://jamestown.org/program/budapests-use-of-hungarian-issue-in-ukraine-helps-orban-and-moscow-hurts-kyiv-and-chisinau/>

KMKSZ. (2024). *A KMKSZ nyilatkozata.* Dostępne z <https://kmksz.com.ua/2024/06/19/a-kmksz-nyilatkozata-5/>

Gizińska, I., & Niecypor, K. (2024). *Putting brave faces: Orbán's visit to Kyiv*. Spolupracovali: A. Sadecki & T. Iwański. OSW. Dostupné z <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-07-04/putting-brave-faces-orbans-visit-to-kyiv>

About Hungary. (2024). *Official: Those Striving for Peace Getting Blackmailed*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/official-those-striving-for-peace-getting-blackmailed>

Baldwin, D. A. (1997). *The concept of security*. Review of International Studies, 23(1).

Huysmans, J. (1998). *Security! What Do You Mean? From Concept to Thick Signifier*. European Journal of International Relations, 4(2)

Salter, M. B. (2008). *Securitization and desecuritization: A dramaturgical analysis of the Canadian Air Transport Security Authority*. Journal of International Relations and Development, 11(4)

Roe, P. (2002). *Misperception and ethnic conflict: Transylvania's societal security dilemma*. Review of International Studies.

Roe, P. (n.d.). *The Societal Security Dilemma*. Copenhagen Peace Research Institute. Dostupné z <https://ciaotest.cc.columbia.edu/wps/rop01/>

Jeszenszky, G. (2024). *Ukraine and Hungary: The Key to Relations is Sub-(Trans)Carpathia*. Hungarian Cultural Studies. Journal of the American Hungarian Educators Association, 17

Klimkin, P. [@PavloKlimkin]. (2018). *Some challenges need bravery and unity. Ukraine is grateful for NATO's support and partnership, especially now when Russia is violating international rules. Together, we are stronger* [Tweet]. X (dříve Twitter). Dostupné z <https://x.com/PavloKlimkin/status/1042421637738627072>

Arunyan, O. (2018). *How Kyiv and Budapest fell out over Zakarpattia*. Dostupné z <https://www.opendemocracy.net/en/odr/how-kyiv-and-budapest-fell-out-over-zakarpattia/>

Reuters. (2014). *Orban renews autonomy call for ethnic Hungarians in Ukraine*. Reuters. Dostupné z <https://www.reuters.com/article/2014/05/17/us-ukraine-crisis-hungary-autonomy-idUSBREA4G04520140517>

About Hungary (2017). *Hungary's FM: OSCE should deploy observers to Ukraine's Transcarpathia region*. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/hungarys-fm-osce-should-deploy-observers-to-ukraines-transcarpathia-region>

Orbán, T. (2022). *Caught in the crossfire: Can Transcarpathia recover?*. Hungarian Conservative. Dostupné z <https://www.hungarianconservative.com/articles/politics/caught-in-the-crossfire-can-transcarpathia-recover/>

Kormány.hu. (2022a). *A kormány mindent megtesz a magyarok védelme érdekében*. Dostupné z <https://kormany.hu/hirek/a-kormany-mindent-megtesz-a-magyarok-vedelme-erdekeben>

Kormány.hu. (2022b). *Vetőmaggal segíti a kárpátaljai gazdákat az Agrárminisztérium*. Dostupné z <https://kormany.hu/hirek/vetomaggal-segiti-a-karpataljai-gazdak-at-agrarminiszterium>

MVS.gov.ua. (2022a). *На Закарпатті та в Чернівецькій області затримали більше десяти осіб, які планували незаконно перетнути кордон*. Dostupné z <https://mvs.gov.ua/en/news/na-zakarpatti-ta-v-cerniveckii-oblasti-zatrimali-bilse-desyatyox-osib-yaki-planuvali-nezakonno-peretnuti-kordon>

MVS.gov.ua. (2022b). *На Закарпатті прикордонники викрили канал із переправлення за кордон військовозобов'язаних чоловіків*. Dostupné z: <https://mvs.gov.ua/en/news/na-zakarpatti-prikordonniki-vikrili-kanal-iz-perepravlennya-za-kordon-viiskovozobovyanix-colovikiv>

Kiss, A. (2023). *Miért nehezíti tovább egy magyar államtitkár a kárpátaljai magyarok ukrainai életét?* Szabad Európa. Dostupné z <https://www.szabadeuropa.hu/a/miert-neheziti-tovabb-egy-magyar-allamtitkar-a-karpataljai-magyarok-ukrainai-életet/32530564.html>

Johnson, D. (2023). *Politics, war drive depopulation in Ukraine's ethnic Hungarian villages.* Voice of America. Dostupné z <https://www.voanews.com/a/politics-war-drive-depopulation-in-ukraine-s-ethnic-hungarian-villages/7505073.html>

Semjén, Z. (2022). *Deputy PM announces increase in education support for ethnic Hungarians abroad.* About Hungary. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/deputy-pm-announces-increase-in-education-support-for-ethnic-hungarians-abroad>

Tudás.hu. (2023). *Novák Katalin köztársasági elnök ukrainai látogatása.* Embassy of Hungary Tallin. Dostupné z <https://tallinn.mfa.gov.hu/eng/news/novak-katalin-koeztarsasagi-elnoek-ukrainai-latogatasa-20230822-23>

Index.hu. (2022). *Novák Katalin látogatása Ukrajnában.* Index.hu. Dostupné z <https://index.hu/belfold/2022/11/25/haboru-oroszorszag-ukrajna-novak-katalin-latogatas/>

RFE/RL. (2022). *Hungarian President To Visit Ukraine At Zelenskiy's Invitation.* Radio Free Europe/Radio Liberty. Dostupné z <https://www.rferl.org/a/32149197.html>

Reuters. (2022). *Hungarian president to travel to Kyiv invited by Ukraine's Zelenskiy.* Reuters. Dostupné z <https://www.reuters.com/world/europe/hungarian-president-travel-kyiv-invited-by-ukraines-zelenskiy-website-2022-11-25/>

Brenzovics, L. (2022). *A munkácsi turulszobor valaha a két nemzet közötti békesség szimbólumának számított.* Magyar Nemzet. Dostupné z <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/10/brenzovics-laszlo-a-munkacsi-turulszobor-valaha-a-ket-nemzet-kozotti-bekesseg-szimbolumanak-szamitott>

KMKSZ. (2022). *A Kárpátaljai Szövetség nyilatkozata a munkácsi turulszobor eltávolítása ügyében.* KMKSZ.com.ua. Dostupné z <https://kmksz.com.ua/2022/10/20/a-karpataljai-szovetseg-nyilatkozata-a-munkacsi-turulszobor-eltavolitasa-ugyeben/>

Gergő, K. (2022). *A kárpátaljai magyarság.* Biztonságpolitika.hu. Dostupné z <https://biztonsagpolitika.hu/elemzesek/a-karpataljai-magyarsag>

Ryšánek, A. (2024). *Maďarsko podmiňuje vstup Ukrajiny do EU zvláštními zárukami pro Maďary*. Seznam Zprávy. Dostupné z <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-madarsko-podminuje-vstup-ukrajiny-do-eu-zvlastnimi-zarukami-pro-madary-254768>

iDNES.cz, ČTK. (2024). *Jestli Ukrajina prohraje, vezmeme si Zakarpatsko, hlásá maďarská strana*. iDnes. Dostupné z https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/madarsko-nase-vlast-ukrajina-valka-uzemi.A240128_112619_zahranicni_vajo

Reuters. (2024). *Hungary's far-right would lay claim to neighboring region if Ukraine loses war*. Reuters. Dostupné z <https://www.reuters.com/world/europe/hungary-far-right-would-lay-claim-neighbouring-region-if-ukraine-loses-war-2024-01-28/>

Orbán, V. (2023). *PM Orbán discusses security and sovereignty challenges with members of Hungarian Diaspora Council*. About Hungary. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/pm-orban-discusses-security-and-sovereignty-challenges-with-members-of-hungarian-diaspora-council>

Szijjártó, P. (2023). *This is why we say that the rights of Hungarians in Transcarpathia are in danger*. About Hungary. Dostupné z <https://abouthungary.hu/blog/this-is-why-we-say-that-the-rights-of-hungarians-in-transcarpatia-are-in-danger>

Potápi, Á. J. (2023). *State Secretary: Treatment of ethnic Hungarian community in Transcarpathia is unacceptable*. About Hungary. Dostupné z <https://abouthungary.hu/news-in-brief/state-secretary-treatment-of-ethnic-hungarian-community-in-transcarpathia-is-unacceptable>

Buzan, B., Waever, O., & de Wilde, J. (2005). *Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií. (Původní dílo vydáno 1997)

Waever, O. (1993). *Societal security: The concept*. In B. Buzan et al., *Identity, Migration, and the New Security Agenda in Europe*. London: Pinter Publishers

Tátrai, P., Molnár, J., Kovály, K. & Eröss, A. (2018). *Changes in the Number of Hungarians in Transcarpathia Based on the Survey 'SUMMA 2017'*. Hungarian Journal of Minority Studies, 2(1). Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/349806672_Changes_in_the_Number_of_Hungarians_in_Transcarpathia_Based_on_the_Survey_%27SUMMA_2017%27

ČTK, & Hájek, A. (2017). *Kyjev našťval sousední země, uzákonil povinnou výuku v ukrajinštině*. iDNES.cz. Dostupné z https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-jazykovy-zakon-skoly-rusko-madarsko.A171013_122952_zahranicni_aha

Moroz, A., Klauziński, S., Panyi, S., Szczepaniak, P., & Szczygieł, K. (2018). *Zakarpattia, Western Ukraine burning: How Russia sets fire to the EU's external border*. VSquare. Dostupné z <https://vsquare.org/zakarpattia-western-ukraine-burning-how-russia-sets-fire-to-the-eus-external-border/>

Sadecki, A., & Iwański, T. (2018). *Ukraine–Hungary: The intensifying dispute over the Hungarian minority's rights*. OSW Commentary, (280). Dostupné z <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2018-08-14/ukraine-hungary-intensifying-dispute-over-hungarian-0>

Trippe, Ch. (2017). *Opinion: A European slap for Ukraine's language law*. Deutsche Welle. Dostupné z <https://www.dw.com/en/opinion-a-european-slap-for-ukraines-language-law/a-40933536>

Parkhomenko, Y. (2022). *The role of kin-state policies in minority securitization: The Hungarian case in Ukraine*. Journal of Ethnopolitics and Minority Issues in Europe, 21(3)

KMKSZ (2018). *Statement regarding the bombing of the headquarters in Uzhgorod*. Dostupné z <https://kmksz.com.ua/2018/03/07/statement-2/>

UNIAN. (2018). *МІД об'явив консула Венгрии в Берегово персоной нон грата*. Dostupné z <https://www.unian.net/politics/10285833-mid-obyavil-konsula-vengrii-v-beregovo-personoy-non-grata.html>

Hungary Today. (2022). *Transcarpathian Hungarian orgs condemn Márki-Zay's comments on refugees*. Dostupné z <https://hungarytoday.hu/transcarpathian-hungarian-orgs-condemn-marki-zays-comments-refugees/>

Abstrakt

Tato bakalářská práce analyzuje procesy politizace a sekuritizace v kontextu maďarské menšiny na Ukrajině pod vedením maďarského premiéra Viktora Orbána. Práce se zaměřuje na období po roce 2010, kdy Orbán opětovně nastoupil do funkce premiéra a změnil přístup Maďarska k ochraně zahraničních menšin. Hlavní otázkou je, zda lze Orbánova prohlášení a činy považovat za politické nástroje nebo jako rámce existenční bezpečnostní hrozby, což analyzuje teorie sekuritizace Kodaňské školy.

Struktura práce zahrnuje teoretickou část, kde jsou představeny koncepty Kodaňské školy, jako je společenská bezpečnost a její dilemata, a empirickou část, která zkoumá klíčové události ovlivňující vztahy mezi Maďarskem a Ukrajinou, včetně jazykového zákona z roku 2017 a udělování maďarského občanství etnickým Maďarům na Ukrajině. Analýza se soustředí na řečové akty Viktora Orbána a další politické kroky Maďarska.

Výsledky ukazují, že Orbánovy kroky lze interpretovat jako kombinaci politizace a sekuritizace. Na jedné straně, slouží k posilování regionálního vlivu Maďarska a politické podpory doma, na druhé straně je ochrana menšiny rámována jako otázka národní bezpečnosti, což přispívá k napětí mezi Maďarskem a Ukrajinou. Práce dále upozorňuje na širší dopady těchto procesů na regionální stabilitu a práva menšin. Nabízí vhled do geopolitických souvislostí v oblasti střední a východní Evropy, kde otázky menšinových práv ovlivňují mezinárodní vztahy a bezpečnostní strategie.

Klíčová slova: Maďarská menšina, Ukrajina, politizace, sekuritizace, Kodaňská škola

Abstract

This bachelor's thesis examines the processes of politicization and securitization in the context of the Hungarian minority in Ukraine under the leadership of Hungarian Prime Minister Viktor Orbán. The study focuses on the period after 2010, when Orbán resumed office and adopted a significantly different approach to protecting Hungarian minorities abroad. The central question investigates whether Orbán's statements and actions can be understood as political tools or as framing an existential security threat, analyzed through the securitization theory of the Copenhagen School.

The structure of the thesis consists of a theoretical part, introducing key concepts from the Copenhagen School, such as societal security and its dilemmas, and an empirical part, analyzing pivotal events affecting Hungarian-Ukrainian relations. These include the 2017 language law limiting minority education in native languages and the granting of Hungarian citizenship to ethnic Hungarians in Ukraine. The analysis focuses on Orbán's speech acts and Hungary's broader political measures.

The findings reveal that Orbán's actions can be interpreted as a combination of politicization and securitization. On one hand, they serve as a political instrument to strengthen Hungary's regional influence and domestic support. On the other, the rhetoric of protecting the minority is framed as a matter of national security, escalating tensions between Hungary and Ukraine. The thesis highlights the broader impact of these processes on regional stability and minority rights. It provides insights into the geopolitical dynamics of Central and Eastern Europe, where minority rights issues transcend national borders and influence international relations and security strategies.

Keywords: Hungarian minority, Ukraine, politicization, securitization, Copenhagen School